

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
КАФЕДРА ПОЛІТОЛОГІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

**ГЛОБАЛЬНЕ ВІДПОВІДАЛЬНЕ ЛІДЕРСТВО ЄС:
зміна клімату,
захист навколишнього середовища
та гуманітарна допомога**

методичні рекомендації
до викладання навчального курсу
із застосуванням інтерактивних методів навчання
для
здобувачів освіти за всіма освітніми програмами
Національного університету
«Львівська політехніка»

ЛЬВІВ * 2024

Розробники:

*Професор кафедри політології та міжнародних відносин,
д. політ. н., проф.* Турчин Я.Б.

*Доцент кафедри політології та міжнародних відносин,
к. політ. н., доц.* Івасечко О.Я.

*Доцент кафедри політології та міжнародних відносин,
к. політ. н., доц.* Цебенко О.О.

«Глобальне відповідальне лідерство ЄС: зміна клімату, захист навколишнього середовища та гуманітарна допомога»: методичні рекомендації до викладання навчального курсу із застосуванням інтерактивних методів навчання для здобувачів освіти за всіма освітніми програмами Національного університету «Львівська політехніка» першого та другого освітніх рівнів. (Автори: д.політ.н., проф. Турчин Я.Б., к.політ.н., доц. Івасечко О.Я., к.політ.н., доц. Цебенко О.О.). – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2024. – 76 с.

Co-funded by the
European Union

Фінансується Європейським Союзом. Проте висловлені погляди та думки належать лише авторам і не обов'язково відображають погляди Європейського Союзу чи Європейського виконавчого агентства з питань освіти та культури. Ні Європейський Союз, ні грантодавець не можуть нести за них відповідальність. Номер проєкту: 101126654 — EU_LEAD — ERASMUS-JMO-2023-HEI-TCH-RSCH

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the authors only and do not necessarily reflect those of the European Union or European Education and Culture Executive Agency. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them. Project number: 101126654 — EU_LEAD — ERASMUS-JMO-2023-HEI-TCH-RSCH

ВСТУП

У Національному університеті «Львівська політехніка» запроваджено Жан Моне модуль *«Глобальне відповідальне лідерство ЄС: зміна клімату, захист навколишнього середовища та гуманітарна допомога» (EU_LEAD)* в межах якого викладають інтерактивний навчальний курс за однойменною назвою. Реалізація модулю в межах програми Європейського Союзу Еразмус+ на пряму Жан Моне за підтримки Європейського інструменту сусідства в Національному університеті «Львівська політехніка» передбачена впродовж 2023 - 2026 рр. Команда проєкту: Турчин Ярина, д. політ. н., професорка, директорка Інституту гуманітарних і соціальних наук – керівник проєкту; Тереса Астратовіч-Лейк – д.політ.н., професорка Вармінсько-Мазурського університету в Ольштині (Республіка Польща), Івасечко Ольга - к. політ. н., доц. кафедри політології та міжнародних відносин; Цебенко Олег - к. політ. н., доцент, Вайда Юлія - ком'юніті-менеджер ініціативи «Посли європейської молоді в Україні». Сайт проєкту: <https://lpnu.ua/eu-lead>.

Метою навчальної дисципліни «Глобальне відповідальне лідерство ЄС: зміна клімату, захист навколишнього середовища та гуманітарна допомога» є: поширення знань про ЄС як глобального лідера та євроінтеграційну тематику загалом на рівні зацікавлених фокус-груп (студентів, викладачів, школярів, державних практиків, громадських організацій тощо); формування в студентів комплексних знань про глобальне відповідальне лідерство ЄС у сфері популяризації кліматичних цінностей, захисту навколишнього середовища та надання гуманітарної допомоги із проєкцією сили Об'єднання для подолання/пом'якшення наслідків в Україні, завданих російським агресором на шляху її членства

в ЄС; вироблення в студентів практичних навиків через розуміння змісту та механізмів імплементації важливих політик та програм ЄС у цих сферах, а також залучення практиків до реалізації проекту; вдосконалення методик викладання європейських студій із залученням широкого кола стейкохолдерів (зокрема зарубіжних), а також через синергію з іншими проектами Еразмус+ та широку популяризацію найкращих практик.

Запропонований курс передбачає: вивчення підходів щодо розуміння глобального лідерства Європейського Союзу та інтерпретації цієї ролі Співтовариства крізь призму трьох ключових вимірів, а саме: просування кліматичних цінностей, захист навколишнього середовища та гуманітарну допомогу. Такий підхід дозволить сформулювати в студентів знання, як зі сфери зовнішньої політики ЄС, так і практичні навички щодо проєктування сили ЄС в сучасному мінливому світі. Це не тільки посилить розуміння лідерства ЄС у глобальній політиці, але й сприятиме процесу долученості громадськості, представників наукових кіл, студентства до внутрішніх перетворень у державі відповідно до європейських стандартів, норм і цінностей. Отримані знання випускники будуть застосовувати у своїй професійній діяльності, краще розуміти суб'єктність ЄС, його роль як глобального відповідального лідера, головно, у сфері кліматичної та гуманітарної дипломатії, захисті навколишнього середовища та популяризувати європейські цінності.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен:

1. Демонструвати знання та розуміння сутності й природи ЄС, засад та принципів функціонування Європейського Союзу.
2. Розуміти поняття глобального лідерства в сучасній системі міжнародних відносин, а також позиціонування

Європейського Союзу як глобального гравця, принципи якими керується Співтовариство на міжнародній арені, глобальні пріоритети та цілі Організації в сучасній системі міжнародних координат, проектування сили ЄС у світі.

3. Вміти визначати пріоритети у сфері безпеки та «миротворчості» ЄС; історичну генезу формування операцій та місій ЄС; сутність, класифікацію, засоби діяльності та головні цілі місій ЄС у світі, у країнах Східного партнерства та зокрема в Україні

4. Аналізувати політики ЄС та їхній вплив на захист навколишнього середовища, запобігання змінам клімату та надання гуманітарної допомоги.

5. Поширювати практики й механізми захисту навколишнього середовища, зміни клімату та гуманітарної допомоги у внутрішній діяльності ЄС.

6. Розуміти сутність «м'якої сили» ЄС в охороні довкілля та кліматичній дипломатії ЄС.

7. Демонструвати знання й розуміння гуманітарної діяльності та цивільного захисту ЄС як складової зовнішньої політики безпеки та оборони Об'єднання; особливостей та перспектив гуманітарної дипломатії ЄС; специфіки, що надають гуманітарну допомогу для України європейські партнери; механізмів підтримки українських біженців.

8. Розуміти механізми та цілі співпраці ЄС з країнами СП у сфері клімату та охорони навколишнього середовища, а також гуманітарної допомоги як складової м'якої сили у зовнішній політиці ЄС.

9. Знати переваги та виклики євроінтеграції України, зокрема, в імplementації екологічних стандартів ЄС у сфері захисту навколишнього середовища та зміни клімату, міжнародні зобов'язання України щодо адаптації національного законодавства до норм ЄС, відповідно до Угоди про асоціацію України з ЄС.

10. Розуміти можливості застосування показових практик ЄС для забезпечення міжнародного миру та безпеки, стійкості в кризових ситуаціях; сутність інструментів і програм, які пропонує Європейський Союз для забезпечення стійкості України та її повоєнної відбудови.

11. Знати Інструмент передвступної допомоги (IPA) та його значення для України.

12. Оперувати набутими фактами та поняттями, діагностувати та аналізувати проблеми суб'єктності ЄС у сучасному мінливому світі, а також моделювати перспективи подальшого розвитку Об'єднання.

13. Систематизувати, класифікувати вивчений матеріал; логічно, послідовно та критично висвітлювати проблеми модулю; самостійно робити висновки та пропозиції за темою модулю; розуміти та відстоювати національні інтереси України у сфері захисту навколишнього середовища, зміни клімату та гуманітарної допомоги.

14. Вміти працювати в команді, реалізовувати проектну діяльність.

Специфіка цього навчального курсу полягає в тому, щоб студенти засвоювали теоретичні знання разом з практичними навичками, включаючи дослідницьку роботу. Крім того, для участі в навчальному процесі запрошують стейкхолдерів, щоб сформувані в студентів професійні і загальні навички, необхідні для подальшої професійної діяльності, зокрема: творчої комунікації; критичного та креативного мислення; ефективного навчання; прийняття поінформованих, відповідальних рішень; аналізу та оцінки інформації; використання ефективних стратегій для пошуку інформації; узагальнення інформації в письмовій, графічній та усній формах; роботи в команді для досягнення мети; забезпечення лідерства; вирішення проблем; формування ефективної та раціональної аргументації; управління проектною діяльністю.

Форми і методи навчання: лекції, інтерактивні семінарські заняття (мозкова атака, дискусія, кейс-стаді, робота в команді, дебати, симуляційні ігри, медіація, відео-, аудіо- та фотозасоби), студентський проєкт (проджект менеджмент), участь в івентах (білатеральний форум, молодіжні кліматичні форуми, саміти, конкурси відеороликів, дні та вечори знайомств з амбасадорами європейської молоді, євроклуби, гостьові лектори тощо). Методи і критерії оцінювання: усне опитування, студентський проєкт, підсумкове тестування.

Пропонований модуль та інші заходи в межах проєкту сприятимуть формуванню в студентів як загальні компетентності, *soft skills*, так і професійні для імплементації європейських стандартів та використання можливостей, наданих ЄС у майбутній професійній діяльності. Це не лише посилить інтеграційний процес України, а й активізує імплементацію Угоди про асоціацію з ЄС та внутрішні трансформації на шляху до повноправного членства України в ЄС. Популяризація усіх компонентів євроінтеграції. Участь університету в такому проєкті не тільки посилить освітню та наукову складові підготовки фахівців із технічних спеціальностей із врахуванням європейського досвіду, а й створить основу для створення консорціуму з академічних, державних та громадських структур, діяльність яких пов'язана із розбудовою співпраці між Україною та ЄС, імплементації тут європейських стандартів. Формування висококваліфікованого фахівця, компетентного з питань імплементації європейських стандартів під час реформування України в контексті її євроінтеграційного курсу. Використання різноманітного інструментарію для формування знань про ЄС.

Тематичний план лекційних занять

№ з/п	Назви тем	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1.	Тема 1. Що таке ЄС? Значення і зміст правової природи ЄС	2	-
2.	Тема 2. Європейський Союз як глобальний актор	2	-
3.	Тема 3. Місії ЄС у світі	4	-
4.	Тема 4. Політика ЄС та її вплив на захист навколишнього середовища, зміну клімату та гуманітарну допомогу	2	-
5.	Тема 5. Кліматична дипломатія як складова «м'якої» сили ЄС	2	-
6.	Тема 6. ЄС як глобальний промоутер кліматичних цінностей	2	-
7.	Тема 7. Гуманітарна дипломатія Європейського Союзу в глобальній політиці: особливості та перспективи	4	-
8.	Тема 8. Співпраця ЄС із країнами Центральної Європи: вимір зміна клімату, захист навколишнього середовища та гуманітарна допомога	2	-
9.	Тема 9. Гуманітарна допомога ЄС Україні 2014-2023 рр.	2	-
10.	Тема 10. Україна на шляху до реформ у сфері зміни клімату та охорони навколишнього середовища: моніторинг міжнародних зобов'язань та Угоди про асоціацію України з ЄС	2	-
11.	Тема 11. Інструмент перед вступної допомоги (ІРА) та його значення для України	2	-
12.	Тема 12. Підтримка та роль ЄС у повоєнній відбудові України у сферах захисту навколишнього середовища, зміни клімату та гуманітарної допомоги	4	-
РАЗОМ ГОДИН		30	

Тематичний план практичних занять

№ з/п	Назви тем	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1.	Тема 1. Що таке ЄС? Значення і зміст правової природи ЄС	2	-
2.	Тема 2. ЄС як глобальний лідер	2	-
3.	Тема 3. Місії ЄС у світі	2	-
4.	Тема 4. Місії ЄС у світі	2	-
5.	Тема 5. Політика ЄС та її вплив на захист навколишнього середовища, зміну клімату та гуманітарну допомогу	2	-
6.	Тема 6. Кліматична дипломатія як складова «м'якої» сили ЄС	2	-
7.	Тема 7. ЄС як глобальний промоутер кліматичних цінностей	2	-
8.	Тема 8. Гуманітарна дипломатія Європейського Союзу в глобальній політиці: особливості та перспективи	2	-
9.	Тема 9. Співпраця ЄС із країнами Центральної Європи: вимір зміна клімату, захист навколишнього середовища та гуманітарна допомога	2	-
10.	Тема 10. Україна на шляху до реформ у сфері зміни клімату та охорони навколишнього середовища: моніторинг міжнародних зобов'язань та Угоди про асоціацію України з ЄС	2	-
11.	Тема 11. Інструмент перед вступної допомоги (ІРА) та його значення для України	2	-
12.	Тема 12. Цивільний захист та гуманітарна допомога ЄС: кейс України	4	-
13.	Підтримка та роль ЄС у повоєнній відбудові України у сферах захисту навколишнього середовища, зміни клімату та гуманітарної допомоги	2	
14.	Презентація студентських проєктів.	2	
РАЗОМ ГОДИН		30	

Семінарське заняття № 1

Тема:

ЩО ТАКЕ ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ? ЗМІСТ І ЗНАЧЕННЯ ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ ЄС.

Теоретичні завдання

1. ЄС у фактах і цифрах.
2. Чому і як формувався ЄС.
3. Якими є головні інститути ЄС та їхні функції.
4. Засади та принципи на яких базується ЄС.

Методичні вказівки до теоретичних завдань

У першому питанні слід висвітлити: потенціал Європейського Союзу в цифрах та фактах. Особливу увагу приділити економічному потенціалу Об'єднання, суспільному, політичному та військовому. Акцентувати увагу на символах ЄС, як-от: прапорі, офіційній мові, девізі, валюті тощо. Також проаналізувати і принципи Організації, а саме: свободі, демократії, європейській ідентичності, повазі до людської гідності.

У другому питанні слід висвітлити: історичні аспекти формування Європейського Союзу, причини створення Організації, «батьків Об'єднаної Європи», нормативно-правове регулювання інтеграційного проєкту «Європейський Союз». Особливу увагу приділити таким договорам, як-от: Європейське об'єднання вугілля та сталі (1952 р.), Римські договори (1957 р.): Договір про створення Європейського Економічного Співтовариства і Договір про створення Європейського товариства з атомної енергії, Договору про злиття (1967 р.), Єдиний Європейський акт (1987 р.), Договір про Європейський Союз (Маастрихтський договір 1993 р.), Амстердамський договір (1999 р.), Ніщський договір (1993 р.), Лісабонський договір (2009 р.). Окрім цього, проаналізувати

фази розширення Європейського Союзу та зміни в інституціональному функціонуванню Брюсселю. Окреслити «три кити (підвалини)» ЄС, що передбачають співпрацю держав-членів Об'єднання в економічній сфері, безпеки та оборони, внутрішніх справ та юстиції.

У *третьому питанні* слід висвітлити: специфіку діяльності основних інституцій Співтовариства, як-от: Європейської Комісії, Ради ЄС, Європейського Парламенту, Європейська Рада, Суду ЄС тощо. Розглянути функції і повноваження цих структур ЄС. У цьому ж питанні слід з'ясувати роль дорадчих органів ЄС, принцип формування бюджету ЄС, а також основне призначення Європейського Інвестиційного Банку, Палати аудиторів. Особливу увагу присвятити розгляду класифікації джерел права Співтовариства, які поділяються на первинне та похідне. На основі аналізу інституціональної системи відзначити ті риси, які наближують Об'єднання і до міжнародної організації, і до конфедеративного чи федеративного утворення, і навіть держави.

Четверте питання присвячене засадам та принципам функціонування ЄС. Слід зосередити увагу на характерних рисах та особливостях, які відрізняють ЄС від інших міжнародних організацій. Особливий акцент зробити на головних пріоритетах ЄС щодо підтримку миру і стабільності в Європі, дотримання спільних цінностей ЄС та забезпечення добробуту народів держав-членів; фундаментальних принципах ЄС, що полягають у забезпеченні вільного руху людей, товарів, послуг і капіталів між державами-членами; спільних демократичних цінностях, які забезпечують дотримання прав людини, принцип верховенства права, захист прав міноритарних спільнот. Також розглянути і цілі ЄС як важливого гравця сучасної системи міжнародних відносин.

Методичні рекомендації до застосування інтерактивних методів навчання

1. Вправа «Розминка» (15-20 хв.). «ЩО TAKE ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ?». Метою вправи є спроба розробити найбільш точну дефініцію Європейського Союзу. Учасники студентської групи представляють та озвучують своє визначення Європейського Союзу. На завершення вправи викладач просить на основі розроблених у командах дефініцій упродовж 5 хвилин розробити спільне визначення ЄС.

2. Вправа «Аналіз цитат про ЄС» (20-25 хв.). Студентську групу розподіляємо на команди, кожна з яких отримує цитату для обговорення, підтвердження чи заперечення і обґрунтування власної позиції та думки. Наприклад, «Європейський Союз – це сім'я демократичних Європейських країн, які об'єдналися заради миру та процвітання», «Євросоюз – це не держава, що має замінити наявні держави, і він також значно більший за будь-яку міжнародну організацію», «ЄС – це надбання європейської інтеграції в політичній, правовій і економічній сферах, яке базується на європейських спільних цінностях», «ЄС – це рівні серед рівних», «ЄС – це свобода, рівність, братерство». <https://drive.google.com/drive/folders/1gFmNfGEbBSBPZPIOKnXH5tznzIzgLCTK>.

3. Вправа «Прогулянка галереєю» «Тур по ЄС» (15-20 хв.). Студенти ознайомлюються з Арт-галереєю на тему Європейського Союзу (логотипи, постаті, події тощо). Основне завдання: віднайти текстовий відповідник до кожного тематичного зображення та висловити власну думку про той чи той факт. <https://drive.google.com/drive/folders/1soDbbf4IHecbCx3jgH3LtF2mUdbxR4fv>.

4. Вправа «Цінності ЄС» (20-25 хв.). Вправа полягає в тому, щоб віднайти відповідник з картинкою щодо цінностей ЄС, з-поміж яких демократія, рівність, верхо-

венство права, повага до людської гідності. <https://drive.google.com/drive/folders/1mdafSZR1gX88WnT5YuNbYMqIGMOrq-cS>

Література

1. Європейський Союз у мінливому світі: Монографія/ В.В. Копійка, С.О. Маковський, М.А. Миронова та ін.; за ред. В.В. Копійки. К.: О. Зень - 2022. – 219 с.
2. Європейський Союз: навч. посіб. / [А.О.Бояр, Н.П.Карпчук, Н.І.Романюк та ін.]; за ред. А.О.Бояра, С.В.Федонюка. – Київ: ФОП Маслаков, 2020. – 600 с.
3. Європейський Союз: посібник для журналістів. – Київ: Представництво ЄС в Україні, 2020. – 127 с.
4. Бояр, А., Кицюк, І., Романюк, Н. (2023). Зелений і безпечний Європейський Союз. Монографія. Луцьк. – 599 с.
5. Adopting EU law. European Commission. 2022. https://commission.europa.eu/law/law-making-process/adopting-eu-law_en.
6. Better Regulation: why and how. European Commission. 2022. https://commission.europa.eu/law/law-making-process/planning-and-proposing-law/better-regulation_en.
7. European missions – Delivering on Europe’s strategic priorities. European Commission. 2022. 31 p. <https://data.europa.eu/doi/10.2777/69252>.
8. How EU policy is decided. European Commission. 2022. https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/law/how-eu-policy-decided_en.
9. Implementing EU law. European Commission. 2022. https://commission.europa.eu/law/application-eu-law/implementing-eu-law_en.
10. Infringement procedure. European Commission. 2022. https://commission.europa.eu/law/application-eu-law/implementing-eu-law/infringement-procedure_en.
11. Sources and scope of European Union Law. European Parliament. 2023. 6 p. https://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/en/FTU_1.2.1.pdf.
12. The European Union – What it is and what it does. European Commission. 2022. 70 p. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/c47b2296-b71a-11ed-8912-01aa75ed71a1>.

13. The European Union's primary law. European Commission. 2022. <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/summary/the-european-union-s-primary-law.html>.

14. Types of EU law. European Commission. 2022. https://commission.europa.eu/law/law-making-process/types-eu-law_en.

Семінарське заняття № 2

Тема:

ЄС ЯК ГЛОБАЛЬНИЙ ЛІДЕР.

Теоретичні завдання

1. Що таке глобальне лідерство в міжнародних відносинах?
2. Позиціонування ЄС у сучасних міжнародних відносинах.
3. GLOBAL GATEWAY: новий глобальний проєкт ЄС.
4. STRATEGIC COMPASS як відповідь ЄС на сучасні гібридні загрози.

Методичні вказівки до теоретичних завдань

У першому питанні слід висвітлити: параметри лідерського потенціалу держави та спроектувати їх на потенціал ЄС; розглянути військову силу, науково-технічний потенціал, економічну потужність, організаційний ресурс як здатність здійснювати прямий вплив на прийняття міжнародних рішень через участь у їхньому виробленні, а також через висунення пропозицій та ідей, здатних слугувати основою для майбутніх рішень (членство в ООН, РБ, G7 тощо), показник потенціалу креативності, визнання та розуміння діяльності лідера іншими суб'єктами міжнародних відносин, підтримка його дій союзниками з якими він може розділити відповідальність, влагоджувати розбіжності серед свого оточення, а також з-поміж учасників міжнародних відносин загалом.

У другому питанні увагу акцентувати на позиціонуванню ЄС в сучасних міжнародних відносинах. Зокрема, слід розглянути ініціативи ЄС для посилення глобального лідерства, а саме: 1) захист прав людини; 2) ЄС є найбільшим надавачем гуманітарної допомоги у світі; 3) ЄС є глобальним промоутером кліматичних цінностей; 4) ЄС торговельний лідер; 5) ЄС є найбільшим надавачем допомоги для розвитку; 6) підтримка з боку ЄС в умовах коронавірусної кризи; 7) ЄС як фасилітатор миру. Тут варто окреслити і основні обмеження, що існують сьогодні на шляху досягнення ЄС глобального відповідального лідерства в певних вимірах. Задля цього запропоновано ознайомитись із методологією Норманді Індексу та визначити на поточний рік загрози миру та безпеці для ЄС.

Третє питання присвячене глобальній стратегії ЄС “Global Gateway” «Глобальні ворота». З огляду на це, варто висвітлити основні принципи Глобальної Стратегії ЄС, а також основні обмеження на шляху її імплементації. Акцентувати увагу на напрямках стратегії, як-от: цифровий сектор, клімат та енергетика, транспорт, охорона здоров'я, освіта і дослідження, а також співпраця з партнерами Великої сімки. Розглянути фінансові інструменти ЄС задля досягнення цілей “Global Gateway” і спроектувати її вплив на Україну.

У четвертому питанні сфокусуватись на оборонній стратегії ЄС «Стратегічному Компасі». Проаналізувати пріоритетні кроки ЄС з чотирьох напрямів, які презентовано у формі дієслів – «Діяти», «Убезпечити», «Інвестувати» та «Співпрацювати з партнерами». Особливу увагу приділити аналізу загроз у сфері безпеки та оборони ЄС, які класифіковано за трьома вимірами, а саме: глобальний, регіональний і загрози Європейському Союзу: ЄС стає мішенню державних і недержавних акторів, мобілізація гібридних інструментів (dezінформація та інструменталізація міграції), постійний ризик терористичної діяльності та нападів.

***Методичні рекомендації
до застосування інтерактивних методів навчання***

1. «Інформаційна розминка» (5-15 хв.) під час якої студенти озвучують останні новини, які стосуються лідерства ЄС у міжнародних відносинах.

2. Вправа «Мозковий шторм». Що таке глобальне лідерство?

Які критерії глобального лідерства? За якими параметрами ЄС є беззаперечним відповідальним глобальним лідером? Робота в командах – визначити критерії глобального лідерства ЄС (25 хв.).

3. Вправа «Інтелект-карта» «Інфраструктурні проекти ЄС у межах стратегії «Global Gateway». Інтелект-карти - це зручний інструмент для упорядкування будь-якої інформації, блок-схема, що наочно демонструє головне завдання/ціль, важливі елементи та взаємозв'язки між ними. Такі схеми можна створювати, як за допомогою сучасних онлайн-інструментів, так і власноруч. Завдання для студенської групи полягає у тому, щоб в командах створити інтелект-карту «Інфраструктурних проєктів ЄС у межах стратегії «Global Gateway». Стратегія «Global Gateway» передбачає доволі широку географію імплементації інфраструктурних проєктів ЄС у різних регіонах світу та за різними напрямками, як-от: цифрові технології, енергетика, клімат, транспорт, освіта, дослідження та охорона здоров'я (25 хв.). Презентація лідерами команд таких інтелект-карт дозволить учасникам семінару максимально запам'ятати інформацію завдяки візуалізації, систематизації, класифікації, асоціації.

4. Інтерактивна вправа «Діяти», «Убезпечити», «Інвестувати» та «Співпрацювати з партнерами» (25 хв.). Студенську групу розділити на чотири команди, кожна з яких працює над одним із пріоритетних кроків «Стра-

тегічного компасу» ЄС, з чотирьох напрямів, які було названо у формі дієслів – «Діяти», «Убезпечити», «Інвестувати» та «Співпрацювати з партнерами». Також кожна із команд шукає коротке відео про «Нову оборонну стратегію ЄС «Стратегічний Компас»» та презентує після завершення розповіді про те, що вкладено у зміст кожного із цих дієслів. Виконання цієї вправи, дозволить студентам засвоїти краще інформації про стратегію Брюсселю «Стратегічний компас».

5. Додаткове завдання. Студенти працюють у командах по 4-5 учасників. Кожна підгрупа повинна підготувати постер, який графічно відображає глобальне лідерство ЄС (у форматі jpeg), публікує на сторінці Проєкту «EU_LEAD» в мережі Facebook

6. Наприкінці варто з'ясувати в студентів загальне враження від заняття, його переваги та недоліки, пропозиції для вдосконалення (2-3 хв).

Література

1. Івасечко О.Я. (2022). Нова оборонна стратегія ЄС «Стратегічний Компас» як відповідь на сучасні гібридні загрози/ О.Я. Івасечко, О.О.Цебенко// The security architecture of European and Euro-Atlantic spaces : Scientific monograph [science eds. T. Astramovich-Leik, Ya. Turchyn, O. Horbach, O. Tsebenko]. Riga, Latvia : “Baltija Publishing”, 2022. 267 p. С.91-105.

2. 2023 Strategic Foresight Report: Sustainability and people's wellbeing at the heart of Europe's Open Strategic Autonomy. European Commission. 2023. 20 p. https://commission.europa.eu/system/files/2023-07/SFR-23_en.pdf.

3. Beaucillon C. Strategic Autonomy: A New Identity for the EU as a Global Actor. European Papers. 2023. 8(1). P. 417-428. https://www.europeanpapers.eu/en/system/files/pdf_version/EP_EF_2023_I_012_Charlotte_Beaucillon_00664.pdf.

4. Borrell J. Economic security: a new horizon for EU foreign and security policy. The European External Action Service (EEAS). 2023. https://www.eeas.europa.eu/eeas/economic-security-new-horizon-eu-foreign-and-security-policy_en.

5. Commission work programme 2024: Delivering today and preparing for tomorrow. European Commission. 2023. 15 p. https://commission.europa.eu/system/files/2023-10/COM_2023_638_1_EN.pdf.
6. EU competitiveness beyond 2030: looking ahead at the occasion of the 30th anniversary of the Single Market. European Commission. 2023. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_1668.
7. Global Gateway overview. European Commission. https://international-partnerships.ec.europa.eu/policies/global-gateway/global-gateway-overview_en
8. Lehne S. Making EU Foreign Policy Fit for a Geopolitical World. Carnegie Europe. 2022. <https://carnegieeurope.eu/2022/04/14/making-eu-foreign-policy-fit-for-geopolitical-world-pub-86886>.
9. Leigh M. The EU: A geopolitical or geo-economic power?. Geopolitical Intelligence. 2021. <https://www.gisreportsonline.com/r/european-union-global-player/>.
10. Long-term competitiveness of the EU: looking beyond 2030. European Commission. 2023. 24 p. https://commission.europa.eu/system/files/2023-03/Communication_Long-term-competitiveness.pdf.
11. State of the Union 2022. European Commission. 2022. 64 p. https://state-of-the-union.ec.europa.eu/system/files/2022-10/SOTEU_2022_Achievements_and_Timeline-EN.pdf.
12. The EU as a global actor. The European External Action Service (EEAS). 2023. 2 p. https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/documents/2023/inside_draft_EN-2023_web.pdf.
13. The EU in 2022 – General report on the activities of the European Union. European Commission. 2023. 128 p. <https://data.europa.eu/doi/10.2775/0687>.

Семінарське заняття № 3

Тема: МІСІЇ ЄС У СВІТІ.

Теоретичні завдання

1. Як ЄС розуміє безпеку?
2. Історія формування операцій і місій ЄС.
3. ЄС як цивільний миротворець.
4. Місії ЄС у країнах Східного партнерства.
5. Місії ЄС в Україні.

Методичні вказівки до теоретичних завдань

У першому питанні слід висвітлити особливості трансформацій глобальної та європейської архітектури безпеки, зокрема в контексті російсько-української війни, звернути увагу на головні аспекти продовження як міждержавних, так і внутрішніх збройних конфліктів після закінчення періоду «холодної війни» у світі та безпекових загроз, які ними детерміновані. Зокрема, слід відзначити: брак глобального впливу США; переважання внутрішніх конфліктів над двосторонніми чи міжнародними конфліктами; значення слабких держав та держав-парій як викликів міжнародній безпеці; послаблення впливу та поваги до міжнародного права. Звернути увагу на: уточнені Лісабонським договором принципи СЗППБ та розширене коло завдань із врахуванням нових спільних загроз європейській безпеці; особливості залучення різних інституцій до реалізації принципів СЗППБ; ключові інтереси, основні пріоритети та загрози ЄС, що розщміщено в затвердженій 2016 року Глобальній стратегії ЄС «Спільне бачення, єдиний підхід: сильна Європа»; створений у 2017 році позабюджетний Європейський фонд миру (European Peace Facility) для проведення військових операцій як самими ЄС, так і у співпраці з партнерами.

У *другому питанні* варто проаналізувати типові міжнародні місії: традиційні, багатовимірні та місії з примусу. З'ясувати їх завдання та роль у питаннях безпеки, характерні особливості (комплексний підхід), а також: напрямки діяльності ЄС у цивільних аспектах кризового реагування, що визначено на засіданнях Європейської ради у М. Фейра (Португалія, 2000); результати Брюссельського саміту 2004 року щодо завдань ЄС у цивільній сфері, зокрема документ Ключова мета 2008 та прийняту додаткову інновацію – Головну мету 2010, що передбачає запровадження концепції «бойових груп». Звернути увагу на взаємодію застосування місій та операцій ЄС з іншими міжнародними організаціями: ООН, НАТО, ОБСЄ, АСЕАН, Африканським Союзом та процедуру залучення третіх країн. Крім того, розкрити статус ЄС як глобального безпекового актора на основі понять «миротворчість» та «операції» та розглянути: інституційні аспекти реалізації заходів із кризового врегулювання; структуру Європейської служби зовнішніх дій; підстави розгортання військових місій; фінансування місій та операцій ЄС; завдання цивільних місій.

У *третьому питанні* слід конкретизувати особливості та мету проведених військових операцій та цивільних місій ЄС, а саме: місії в Сомалі і північно-східній частині Африки (2010 р.); цивільної місії в регіоні Сахеля; тренувальної військової і цивільної місій в Малі; цивільної місії у Лівії; поліцейської місії EUPM; миротворчої місії IFOR; поліцейської місії ЄС у БіГ; місії Алтея; місії із забезпечення верховенства права EULEX; досвід інших типів місій ЄС, зокрема на Балканах, Близькому Сході і в Африці; змішаної Моніторингової місії ЄС в Ачех, провінції Індонезії (АММ).

У *четвертому питанні* особливу увагу слід приділити аналізу досвіду ЄС у кризовому врегулюванні в країнах Східного партнерства, зокрема: його статус спостерігача у форматі «5+2» у Придністров'ї, виокремлення у

стратегічних документах ЄС регіону Південного Кавказу, здійснення першої в історії ЄС місії з верховенства права у Грузії тощо. Відзначити перетворення ЄС у безпекового агента цього регіону як альтернативу панівній російській стратегії, особливості так званого «кільця друзів» та головні проблеми ефективності механізмів врегулювання конфліктів ЄС в країнах Східного партнерства. Акцентувати увагу на: управління кризами ЄС із застосуванням інструментів м'якої безпеки (довгострокові політичні та економічні реформи, демократична розбудова, посилення стійкості); особливостях та чинниках антикризової діяльності ЄС в регіоні і обмеження ролі ЄС як медіатора. Виокремити ініціативи, механізми та інструменти ЄС в країнах Східного партнерства (політико-дипломатичні, економічні, посередництво тощо) та діяльність спеціальних представників ЄС. Проаналізувати 5 основних пріоритетів ЄС, що розміщено у представленому в березні 2020 р. спільному документі Європейської комісії та Високого представника «Політика Східного Партнерства після 2020 р.». Розглянути особливості діяльності 6 місій СПБО ЄС: EUBAM на молдовсько-українському кордоні, EUJUST THEMIS та EUMM в Грузії; EUAM в Україні; цивільної місії ЄС EUJUST THEMIS у Вірменії (EUMA); партнерської місії ЄС у Молдові EUPM Moldova; місії ЄС з військової допомоги на підтримку України EUMAM Ukraine.

П'яте питання передбачає ретельний аналіз основних аспектів миротворчої місії ЄС в Україні, запровадженої після початку російсько-української війни у 2014 році. Зокрема слід з'ясувати: причини дискусій щодо її діяльності; проблему застосування додаткової місії ЄС з військовим мандатом; перетворення України з донора на реципієнта міжнародної безпеки після початку повномасштабної війни росії проти України, нові принципи залучення міжнародної допомоги у відновлення миру та процес реформування місії ЄС в Україні.

Методичні рекомендації до застосування інтерактивних методів навчання

1. Вправа «Вислови лідерів ЄС про безпеку». Студентська група ділиться на команди (5-6 студентів), кожна з яких шукає вислови європейських лідерів про безпеку, головню, після повномасштабного військового вторгнення росії на територію України, коли бачення Брюсселя щодо безпеки та гібридних загроз сучасності суттєво трансформувалось. Це дозволить ознайомитись як із висловами лідерів ЄС про безпеку, так і з'ясувати підхід Брюсселя щодо безпеки в умовах сучасних геополітичних викликів.

2. Вправа «Робота з Норманді індексом». За допомогою «Норманді індексу», який запровадив Європейський парламент у 2019 р., що має на меті вимірювання рівня загроз миру, безпеці та демократії у всьому світі і включає 11 факторів, що впливають на мир і безпеку, серед яких – тероризм, демократичні процеси, економічні загрози й кризи, зміна клімату, енергетична безпека, насильницькі конфлікти, кібербезпека, дезінформація, крихкість держав, злочинність, зброя масового знищення дослідити загрози миру та безпеки ЄС у (2023, 2024 рр.). Також слід обговорити можливі варіанти протидії таким загрозам з боку ЄС.

3. Вправа «Європейський фонд миру». Робота студентів у групах (4-5 студентів). Презентувати особливості діяльності Європейського фонду миру (European Peace Facility), а також підготувати постер для поширення в групі проекту на сторінках соцмереж.

4. Вправа «Визначення критеріїв класифікації місій ЄС». Суть цієї вправи полягає у тому, щоб розглянути типові міжнародні місії, як-от: моніторингові, традиційні, місії з примусу та багатовимірні місії. Окрім цього, основний фокус спрямувати на дослідження військових

та цивільних місій ЄС. Кожна із студентських команд презентує критерії визначення військової чи цивільної місії ЄС, та наводить приклад такої місії.

5. Вправа «Інтерактивна мапа на онлайн-платформі Падлет». На такій інтерактивній мапі студенти за допомогою інструменту «+» позначають ту місію ЄС (країна, рік, назва місії, інформація про місію), про, яку хочуть представити інформацію більш конкретніше. Застосування такого завдання дасть можливість не лише опитати велику кількість студентів, але й ознайомити учасників семінару із багато вимірністю місій ЄС.

6. Вправа «Місії ЄС в країнах-учасниках Східного партнерства». Студентська група ділиться на команди (5-6 учасників), кожна з яких отримує завдання дослідити мандат місії ЄС в одній із країн СхП. Презентувати цілі та результати роботи такої місії ЄС, для прикладу Місія ЄС EUBAM на молдовсько-українському кордоні, Місія ЄС із верховенства права в Грузії та ін.

7. Вправа «Місія ЄС з військової допомоги Україні» (EUMAM). Студенти презентують не лише підготовлені постери, але й доповідають інформацію про мету такої місії в Україні, що саме фінансують у межах місії, яка кількість українських військовослужбовців вже пройшли військові навчання в такій місії ЄС.

8. Вправа «ЄС - фасилітатор миру. Медіатор. Посередник». Студентам необхідно презентувати успішні кейси медіаторства /посередництва ЄС у вирішенні конфліктів. Виробити певні рекомендації щодо підвищення ефективності посередництва/медіаторства ЄС у вирішенні збройних конфліктів. Підготовлений матеріал представити у короткій презентації. Застосування такої вправи передбачає роботу у командах (5-6 учасників).

9. Наприкінці варто з'ясувати в студентів загальне враження від заняття, його переваги та недоліки, пропозиції для вдосконалення (2-3 хв).

Література

1. У ЄС офіційно оголосили про початок Військової допоміжної місії для України. Укрінформ. 2022. <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3614787-u-es-oficijno-ogolosili-pro-pocatok-vijskovoï-dopomiznoi-misii-dla-ukraini.html>.
2. Волошенюк В. Виражі воєнної стратегії ЄС в Африці. Українська лінія. 2022. <https://ukrline.info/2022/12/07/virazhi-voyennoyi-stratehiyi-strong-yes-v-afrytsi-strong/>.
3. Жозеп Боррель про нові завдання європейської дипломатії. Національний інститут стратегічних досліджень. 2022. <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/zhozep-borrel-pro-novi-zavdannya-yeuropeyskoyi-dyplomatiyi>.
4. Військова місія ЄС у Боснії і Герцеговині діє всупереч бажанню рф. Мілітарний. 2022. <https://mil.in.ua/uk/vijskova-misiya-yes-u-bosniyi-i-gertsegovyni-diye-vsuperech-bazhannyu-rf/>.
5. ЄС продовжує військово-морську операцію боротьби з піратством біля берегів Сомалі. Профспілка робітників морського транспорту України. 2023. <https://mtwtu.org.ua/news/es-prodovzue-vijskovo-morsku-operaciju-borotbi-z-piratstvom-bila-beregiv-somali>.
6. Bergmann J., Müller P. Failing forward in the EU's common security and defense policy: the integration of EU crisis management. *Journal of European Public Policy*. 28(10). 2021. P. 1669-1687. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13501763.2021.1954064>.
7. Common Security and Defence Policy (CSDP): EU strengthens its civilian missions to better respond to crises around the world. The Council of the EU and the European Council. 2023. <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2023/05/22/common-security-and-defence-policy-csdp-eu-strengthens-its-civilian-missions-to-better-respond-to-crises-around-the-world/>.
8. Communication From The Commission To The European Parliament And The Council: on the EU's humanitarian action: new challenges, same principles. European Commission. 2021. 23 p. <https://ec.europa.eu/echo/files/aid/hacommunication2021.pdf>.
9. EU Missions And Operations: EU Common Security And Defence Policy (CSDP). European Union. 2021. 2 p. https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/eu_csdp-missions-and-operations_2021-10.pdf.

10. EU missions and operations: EU common security and defence policy (CSDP). European Union. 2023. 2 p. https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/documents/EU-mission-and-operation_2023.pdf.

11. EU releases €15 million in humanitarian aid for most vulnerable in Syria and Lebanon. European Commission. 2023. https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/news-stories/news/eu-releases-eu15-million-humanitarian-aid-most-vulnerable-syria-and-lebanon-2023-11-24_en.

12. Handbook on CSDP: The Common Security and Defence Policy of the European Union. Federal Ministry of Defence of the Republic of Austria. 2021. 264 p. <https://www.egmontinstitute.be/app/uploads/2021/06/CSDP-HANDBOO-4th-edition.pdf>.

13. How does the EU ensure diversity and inclusion in humanitarian aid?. European Commission. 2022. https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/humanitarian-aid/how-does-eu-ensure-diversity-and-inclusion-humanitarian-aid_en.

14. Humanitarian aid. European Commission. 2022. https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/humanitarian-aid_en.

15. Lowings B. Strengthening EU Defence and Foreign Policy: A 2022 Assessment. Brussels International Center Strengthening. 2022. 14 p. <https://www.bic-rhr.com/sites/default/files/inline-files/BIC%20September%202022%20Policy%20Brief%20-%20EU%2C%20Ben%20Lowings.pdf>.

16. Report From The Commission To The European Parliament And The Council. Annual Report on the European Union's humanitarian aid operations financed in 2022. European Commission. 2023. 10 p. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-12552-2023-INIT/en/pdf>.

17. Report From The Commission To The European Parliament And The Council: Annual report on the European Union's humanitarian aid operations financed in 2021. European Commission. 2022. 18 p. <https://commission.europa.eu/system/files/2023-01/AR%202021.pdf>.

18. Rettman A. New EU military missions in West Africa to counter Russia. Euobserver. 2022. <https://euobserver.com/world/155068>.

19. What we do: Policies and actions: Missions and Operations. European Commission. 2023. https://www.eeas.europa.eu/eeas/missions-and-operations_en#11927.

Семінарське заняття № 4

Тема:

ПОЛІТИКИ ЄС ТА ЇХНІЙ ВПЛИВ НА ЗАХИСТ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА, ЗМІНИ КЛІМАТУ ТА ГУМАНІТАРНУ ДОПОМОГУ

Теоретичні завдання

1. Що означає поняття «політики ЄС», «спільні політики ЄС».
2. Відображення проблем захисту навколишнього середовища, зміни клімату та гуманітарної допомоги у внутрішній діяльності ЄС.
3. Відображення проблем захисту навколишнього середовища, зміни клімату та гуманітарної допомоги у зовнішній діяльності ЄС.

Методичні вказівки до теоретичних завдань

У першому питанні слід висвітлити: сутність політик ЄС, а саме 24 сфери, відповідно до 3 ч. Договору про функціонування ЄС – «Політики Союзу та внутрішня діяльність»; принципи реалізації політик ЄС, зафіксовані у ст. 9-13 Договору про функціонування ЄС; поняття «спільна політика» ЄС (наприклад, спільна торгова політика, спільна політика у сфері транспорту, спільна політика у сферах сільського господарства та рибальства) тощо; головні сфери спільних повноважень держав-членів ЄС, визначені у статті 4 Договору про функціонування ЄС; чотири типи спільних політик: базові (рамкові); вторинні; горизонтальні та секторальні; інші заходи, здійснювані на рівні окремих держав («сприяння науковим дослідженням та технологічному розвитку», «внесок в освіту та якісне навчання» тощо); зміст термінів «Європа різних швидкостей» та «Поглиблена співпраця»; основні ознаки посиленої співпраці держав-членів

ЄС. Особливу увагу слід також звернути на поділ політик ЄС на внутрішню і зовнішню.

У *другому питанні* варто проаналізувати: основні напрямки внутрішньої політики (внутрішній ринок, вільний рух товарів, вільний рух осіб, послуг та капіталів, свобода пересування та проживання осіб в ЄС тощо), закріплені в ч. 3 Договору про функціонування Європейського Союзу під назвою «Політика Союзу та внутрішня діяльність», яка включає 24 розділи, присвячені окремим сферам внутрішньополітичної діяльності Союзу. Особливу увагу звернути на: з'ясування переваг та вигод для бізнесу і громадян в ЄС; головні елементи внутрішнього ринку товарів; послуги, що мають вирішальне значення для економіки ЄС та основні принципи, що регулюють єдиний ринок послуг. Крім того зосередити увагу на вивченні принципів функціонування сільського господарства та рибальства (ССП), його пріоритетів на сучасному етапі, що визначені відповідно до Стратегії «Європа 2020», що встановлює три чинники зміцнення економіки: розумне зростання, сталий розвиток і всеосяжне зростання. Зокрема, слід проаналізувати цілі майбутньої ССП та особливості подальшої екологізації ССП.

Варто висвітлити: політику у сфері морських справ та рибальства (Морська конвенція 1982 р.); простір свободи, безпеки та правосуддя та два основних напрями політики та дій у сфері прав людини (Хартія основних прав); спільну транспортну політику, спільні правила для міжнародних перевезень, транспортні тарифи, спільні правила конкуренції та оподаткування тощо; економічну та монітарну політику, зайнятість, соціальну політику. Зокрема звернути увагу на соціальний саміт ЄС в м. Гетеборг (Швеція), під час якого проголошено Європейський стовп соціальних прав (European Pillar of Social Rights), в якому визначено основні принципи для підтримки оновленого процесу наближення до кращих умов життя

та праці. З'ясувати особливості та основні аспекти міграційної політики ЄС. Висвітлити європейську міграційну кризу, яка розпочалася у 2015 році масовим напливом мігрантів у Європу з охоплених війнами країн Африки та Близького Сходу. Визначити умови впровадження загального та обов'язкового механізмів перерозподілу мігрантів у разі повторення міграційної кризи і відповідно до Директиви тимчасового захисту (Temporary Protection Directive), прийнятої у відповідь на гуманітарну кризу, спричинену війною в колишній Югославії. Звернути увагу на основні міжнародно-правові документи щодо захисту прав трудових мігрантів. Охарактеризувати мету та завдання європейського соціального фонду.

Звернути увагу на: цілі, особливості та основні проекти молодіжної та культурної політик ЄС; охорону громадського здоров'я, де зазначено, що діяльність Союзу, що доповнює національні політики, спрямована на поліпшення охорони громадського здоров'я, головні завдання та проблеми у сфері охорони здоров'я - дискусії про глобальне здоров'я населення Землі, удосконалення національних і міжнародних систем охорони здоров'я тощо. Зосередити увагу на діяльності таких організацій й об'єднань як-от: Європейське об'єднання з безпеки харчових продуктів (EFSA); Європейське агентство з лікарських засобів (EMA); Європейський центр профілактики та контролю захворювань (ECDC); Європейське агентство з хімічних речовин (ECHA); Ініціативне об'єднання інноваційної медицини в ЄС.

З'ясувати особливості захисту прав споживачів в ЄС; роль транс'європейських мереж; промисловості; напрямів регіональної політики; значення досліджень, технічного розвитку і космосу; цілей довкілля ЄС та сталого розвитку; основних трендів енергетичної політики ЄС; значення туризму; цивільного захисту та гуманітарної допомоги; адміністративного співробітництва; спільних

правил конкуренції, оподаткування та наближення законодавства; податкової політики.

У *третьому питанні* слід розкрити інформацію про зовнішню політику ЄС. Увагу сфокусувати на: загальних положеннях щодо зовнішньої діяльності Союзу розділу V Договору про ЄС за назвою «Загальні положення про зовнішньополітичну діяльність Союзу та спеціальні положення про спільну зовнішню політику та політику безпеки»; основних засадах зовнішньої політики ЄС; напрямках зовнішньої діяльності Союзу; особливостях спільної торговельної політики та Спільної зовнішньої та безпекової політик як одного з двох міждержавних «стовпів» ЄС. Висвітлити історію формування останньої, її цілі та три групи європейських структур (інституцій), що задіяні в процесі розробки та реалізації СЗППБ: органи, повноваженнями яких передбачене обговорення й ухвалення політичних рішень; структури, відповідальні за виконання рішень, затверджених у межах ЄС, та поточних довготермінових завдань і подання консультацій органам, уповноваженим ухвалити рішення; експертні та спостережно-наглядові інституції. Охарактеризувати їх основні функції (зокрема Європейської ради та парламенту, Європейської комісії, Комітету з питань політики та безпеки, військового комітету, військово-політичної групи, Комітету із цивільних аспектів кризового регулювання, Європейської служби зовнішньої діяльності (ЄСЗД), Верховного представника із питань закордонних справ і політики безпеки тощо).

Проаналізувати формування Спільної політики безпеки й оборони (СПБО). Звернути увагу на такі її основні компоненти як-от: спільна оборонна політика; військові засоби та можливості; економічні аспекти спільної європейської оборони, співпрацю у сфері військово-промислового комплексу. З'ясувати: стратегічні цілі Євросоюзу у сфері політики безпеки й оборони; мету, функції

та завдання Європейського оборонного агентства (ЄОА); зміст принципу колективної самооборони держав-членів; основні аспекти Глобальної стратегії Євросоюзу щодо зовнішньої політики і політики безпеки «Спільне бачення, єдиний підхід: сильна Європа»; основні завдання Європейського Союзу в галузі безпеки й оборони зараховано; особливості Плану реалізації Глобальної стратегії у сфері безпеки й оборони; мету та структуру програми Постійної структурованої співпраці у сфері оборони країн-членів ЄС (Permanent Structured Cooperation, PESCO).

Звернути увагу на: співпрацю ЄС з регіональними організаціями, наприклад, із Африканським Союзом, АСЕАН, МЕРКОСУР, АТЕС тощо; південними та східними сусідами для сприяння стабілізації, безпеці та процвітання через Європейську політику сусідства (ЄПС); Східне партнерство (СхП); міжнародні місії ЄС, інструменти фінансування зовнішньої діяльності ЄС, типи режимів санкцій; гуманітарну діяльність та кліматичну дипломатію ЄС.

Методичні рекомендації

до застосування інтерактивних методів навчання

1. Вправа «Класифікація політик ЄС» (20 хв.). Студентська група ділиться на команди (5-6 студентів), кожна з яких презентує критерії класифікації політик ЄС, як – от: внутрішні та зовнішні; базові та вторинні; горизонтальні та вертикальні. Також студенти наводять приклади кожної із зазначених класифікацій політик ЄС і обґрунтовують вибір саме такого прикладу для пояснення.

2. Вправа «Спільна політика ЄС: основні пріоритети та виклики на шляху імплементації» (25 хв.). Студентська група ділиться на команди (4-5 учасників), кожна з яких обирає за власним бажанням одну із спільних політик ЄС. Для представлення інформації команди готують короткі презентації та постери щодо обраної ними спіль-

ної політики ЄС, її основних пріоритетів та викликів на шляху імплементації.

3. Вправа «Євробарометр: «Зміна клімату, захист навколишнього середовища та гуманітарна допомога» - ставлення європейців». Застосування цієї вправи передбачає роботу студентів у командах по 4-5 учасників. Кожна із команд аналізує підготовлене опитування Євробарометру про ставлення європейців до проблеми зміни клімату, захисту навколишнього середовища та гуманітарної допомоги (<https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2954>; https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_331; <https://epi.yale.edu/epi-results/2022/component/epi>), представляють основні тези про те, наскільки важливими є вказані проблеми для європейців, чи ефективною є політика ЄС щодо вирішення цих проблем чи їх протидії, думку громадян ЄС (25 хв.).

4. Вправа «Робота з Індексом екологічної ефективності» (Environmental Performance Index). Це метод кількісної оцінки та порівняльного аналізу показників екологічної політики держав світу. ЕРІ ранжує країни за результативністю в декількох категоріях, які об'єднуються в дві групи: життєздатність екосистеми і екологічне здоров'я. Індекс публікують раз на два роки. Презентувати «найзеленіші» країни світу та ЄС за останні роки. Також кожна із команд (5-6 студентів) обирає одну із країн ЄС, де індекс ЕРІ є найвищим та представляють інформацію про особливості екологічної політики цих країн.

5. Вправа «Конференція ООН з питань зміни клімату» (25 хв.) (COP 28|29|30). Змодельовати конференцію ООН з питань зміни клімату, представити позицію ЄС на цій конференції, зусилля, яких докладає ЄС задля пом'якшення наслідків зміни клімату. Це дозволить висвітлити як загальну візію Об'єднання до глобальної проблеми зміни клімату, а також долученість ЄС до глобальних ініціатив та зобов'язань.

6. Наприкінці варто з'ясувати у студентів загальне враження від заняття, його переваги та недоліки, пропозиції для вдосконалення (2-3 хв).

Література

1. Європейський зелений курс і кліматична політика України : аналіт. доп. / [С. П. Іванюта, Л. М. Якушенко] ; за заг. ред. А. Ю. Сменковського. – Київ : НІСД, 2022. – 95 с.

2. Європейський Зелений Курс та потенційні наслідки його впровадження сусідніми державами для України. Українська призма. 2021. 81 с. <https://prismua.org/wp-content/uploads/2022/01/Green-Deal.pdf>.

3. Качурінер В. Л. Правові інструменти та принципи політики Європейського Союзу у сфері сільськогосподарського виробництва / В. Л. Качурінер // Ампаро. Спецвипуск: Євроінтеграція. 2022, Т. 1. С. 126-131.

4. Політика ЄС щодо зеленої економіки та інновацій: Підручник. Орловська Ю.В., Чала В.С., Глущенко А. В. / під заг. ред. Орловської Ю.В. Д.: ПДАБА. 2023. 193 с.

5. Яковшина Т.Ф. Адаптація ЄС до змін клімату та стійкі екосистеми: Навчальний посібник. Дніпро: ПДАБА. 2023. 109 с.

6. Cifuentes-Faura J. European Union policies and their role in combating climate change over the years. Air Qual Atmos Health. 15. 2022. P. 1333-1340. <https://doi.org/10.1007/s11869-022-01156-5>.

7. Combating climate change. European Parliament. 2023. 7 p. https://www.europarl.europa.eu/erpl-app-public/factsheets/pdf/en/FTU_2.5.2.pdf.

8. Commission welcomes political agreement on protecting the environment through criminal law. European Commission. 2023. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_5817.

9. Delivering the European Green Deal. European Commission. 2023. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/delivering-european-green-deal_en.

10. Eckert, E., Kovalevska, O. Sustainability in the European Union: Analyzing the Discourse of the European Green Deal. J. Risk Financial Manag. 14. 2021. P. 80. <https://doi.org/10.3390/jrfm14020080>.

11. Environment policy: general principles and basic framework. European Parliament. 2023. 5 p. https://www.europarl.europa.eu/erpl-app-public/factsheets/pdf/en/FTU_2.5.1.pdf.

12. Environmental implementation: Commission urges better application of EU environmental rules to protect human health and the environment. European Commission. 2022. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_5367.

13. EU proposes comprehensive new outlook on threats of climate change and environmental degradation on peace, security and defence. European Commission. 2023. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_3492.

14. Hedberg A., Šipka S. The role of European Union policies in accelerating the green transition. Field Actions Science Reports. 24. 2022. P. 86-91. <http://journals.openedition.org/factsreports/6989>.

15. How are development programmes systematically integrating climate and environment objectives post-COVID-19?. OECD-ilibrary. 2021. <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/3979eb26-en/index.html?itemId=/content/component/3979eb26-en#>.

16. Zuazua R. A., Martín J. M., Prados-Castillo J. F. The European Union facing climate change: A window of opportunity for technological development and entrepreneurship. Sustainable Technology and Entrepreneurship. 2. 2023. P. 1-8. <https://doi.org/10.1016/j.stae.2022.100035>.

Семінарське заняття № 5

Тема:

ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЯК СКЛАДОВА «М'ЯКОЇ СИЛИ» ЄС У МІЖНАРОДНОМУ ПРОСТОРИ

Теоретичні завдання

1. Чому екологічні проблеми є важливими у житті сучасного людства та мають глобальний вимір.
2. Як ЄС формував свою політику у сфері навколишнього середовища.
3. Яким чином і чому ЄС транспортує свої стандарти у сфері охорони довкілля до інших країн.

Методичні вказівки до теоретичних завдань

У першому питанні слід висвітлити сутність поняття екологічної проблеми та проаналізувати 15 найбільших екологічних проблем нашої планети: забруднення; глобальне потепління; перенаселення; деградація природних ресурсів; утилізація відходів; зміна клімату; втрата біорізноманіття; знищення лісів; забруднення океану; виснаження озонового шару; кислотні дощі; забруднення води; урбанізація; проблеми громадського здоров'я; генетична інженерія.

У другому питанні увагу акцентувати на екологічній політиці як одній з найбільш важливих частин законодавства Європейського Союзу та п'яти етапах її формування: перший етап (1957–1971), другий етап (1972–1985), третій етап (1986–1991), четвертий етап (1992–2002), п'ятий етап (2003 - до нашого часу). Проаналізувати: історію формування екологічного законодавства ЄС; фундаментальні принципи, на основі яких проводять заходи ЄС у сфері охорони та захисту навколишнього середовища; напрями екологічної політики ЄС; директиви щодо

охорони довкілля. Звернути увагу на створення, завдання та особливості реалізації Програм дій ЄС у сфері навколишнього середовища, які прийняті з 1973 року, а саме: перша програма дій із навколишнього середовища ЄС (на 1973-1976 рр.); друга програма дій «Продовження та імплементація політики Європейського Співтовариства й програма дій із навколишнього середовища» (1977-1981 рр.); третя програма з навколишнього середовища «Продовження та імплементація політики Європейського Співтовариства й програма дій із навколишнього середовища» (1982 – 1986 рр.); четверта програма дій з навколишнього середовища (1987-1992 рр.); п'ята програма дій з навколишнього середовища «До сталого розвитку» (1992-1999 рр.); шоста програма дій з охорони навколишнього середовища «Довкілля-2010: наше майбутнє – наш вибір» (2001-2010 рр.); сьома загальна програма дій з навколишнього середовища; восьма програма дій «Змінюємо тенденції разом». Виокремити особливості Основних цілей Євросоюзу щодо довкілля, енергетики та кліматичних змін на 2030 р, довгострокової стратегії Євросоюзу до 2050 р. щодо кліматичних дій, Плану дій ЄС, який складається з 9 пунктів і направлений на зростання ефективності управління екологічною діяльністю у ЄС.

Звернути увагу на: інституції ЄС у сфері природоохоронної діяльності, як-от: Європейська комісія (Генеральний директорат з навколишнього середовища (DG ENV), Європейський парламент, Рада ЄС та Європейське агентство з довкілля (ЕАЗД) та Європейської мережі екологічної інформації та спостережень (ЕМЕІС); основні інструменти ЄС з охорони довкілля: програма «LIFE»; угоди про охорону довкілля; екологічні мита та податки; програми підтримки неурядових організацій, що діють у галузі охорони довкілля; інтегрована виробнича політика; Європейське агентство з питань довкілля;

еко-маркування продукції; система екологічного менеджменту й екологічного аудиту (EMAS); оцінка впливу на довкілля державних і приватних проєктів; оцінка екологічних наслідків запровадження планів і програм; екологічні перевірки, проведення, пост-контролю та опублікування результатів екологічних перевірок в усіх державах-членах; Європейський реєстр викидів і перенесення забруднювальних речовин (PRTR).

Розглянути формування системи економічних інструментів екологічної політики на прикладі Польщі, а саме: складові елементи економічного механізму управління природокористування, ринкові регулятори природокористування, зокрема екологічний податок, податкові пільги і субсидії, пільгові позики, платежі за забруднення довкілля, реформа ціноутворення. Звернути увагу на економічні інструменти, що спрямовані на використання фінансових важелів, й переваг у зазначеній сфері.

Третє питання присвячене характеристиці основних аспектів міжнародного екологічного співробітництва ЄС та характеристиці 17 цілей сталого розвитку, які відіграватимуть важливу роль у новій глобальній програмі сталого розвитку. Цілі ухвалено до 2030 року і частина з них стосується стану довкілля, як-от: подолання бідності, подолання голоду, розвиток сільського господарства, міцне здоров'я і добробут, чиста вода та належні санітарні умови, доступна та чиста енергія, промисловість, інновації та інфраструктура, сталий розвиток міст і громад, відповідальне споживання та виробництво, пом'якшення наслідків зміни клімату, збереження морських ресурсів, захист та відновлення екосистем суші. В рамках цього питання варто з'ясувати роль та місце ЄС у досягненні Цілей сталого розвитку ПРООН (2015-2030) та як ЄС допомагає іншим країнам, на прикладах: ЄС-Африка: інвестиційний пакет Global Gateway; ЄС-Латинська Америка: інвести-

ційний пакет Global Gateway; Європейський Союз-Глобальна інвестиційна програма Латинської Америки та Карибського басейну (GGIA); Глобальний інвестиційний план ЄС-ЛАК; платформи Азіатсько-Європейська зустріч (АСЕМ); нових стратегій ЄС (приміром «Регенерування Африки» та інших).

Методичні рекомендації до застосування інтерактивних методів навчання

1. Вправа «Мозковий штурм із використанням конвертів». Конверт з аркушем паперу передаємо трьом представникам студентської групи, які зазначають, за певний час, глобальні проблеми сучасності і передають конверт із аркушем паперу далі один одному, в кінці озвучують весь загальний перелік зазначених глобальних проблем, пояснюють, які з них відносять до категорії екологічних, причини їх масштабування та можливі шляхи пом'якшення їх наслідків і протидії.

2. «Вправа із застосуванням методу «Ток-шоу». Використання цього інтерактивного методу на семінарі спрямовано на отримання навичок публічного виступу та дискусування. Викладач як ведучий на «Ток-шоу» оголошує тему дискусії «Сильні та слабкі сторони екологічної політики ЄС». Викладач пропонує студентам – «запрошеним гостям», висловитися із запропонованої теми. Після цього надають слово «глядачам», що ставлять запитання «запрошеним», які відповідають на питання якомога конкретніше.

3. Вправа «Цілі сталого розвитку». Ознайомити студентів з Цілями сталого розвитку ПРООН. Завдання студентів полягає в з'ясуванні підходів ЄС до формування і реалізації стратегії сталого розвитку. Також визначити зі студентами п'ять ключових пріоритетних цілей для ЄС до 2030 року та проговорити їх.

4. Вправа «Проекція проектів Global Gateway на регіон Латинської Америки, країни Африки та Азійсько-Тихоокеанський регіон» («Глобальні ворота»). Студенти працюють у групах (5-6 учасників) досліджуючи імплементацію інфраструктурних проектів згідно з глобальною стратегією ЄС «Global Gateway» в країнах Латинської Америки та Карибського басейну, країнах Африки, а також в державах-членах АСЕАН, спрямованість яких стосується, головне, боротьби із зміною клімату, охорони навколишнього середовища, кліматичної стійкості та відновлюваних джерел енергії. Інформацію щодо втілення таких проектів згідно з «Global Gateway» аналізуємо зі сайту Європейської Комісії: https://international-partnerships.ec.europa.eu/publications/global-gateway-flagship-projects-infographics_en. Додаткове завдання. Кожна команда повинна підготувати постер, який графічно відображає конкретні проекти у тому чи тому регіоні (у форматі jpeg), публікує на сторінці Проєкту «EU_LEAD» в мережі Facebook.

5. Наприкінці варто з'ясувати у студентів загальне враження від заняття, його переваги та недоліки, пропозиції для вдосконалення (2-3 хв).

Література

1. Болгарова Н. Інвестування в охорону навколишнього середовища у країнах ЄС та Україні. Едорада. 2023. <https://edorada.org/uk/articles/640>.

2. Бохан А. В. Екологічна дипломатія: науково-концептуальний вимір. Ефективна економіка. 2022. №3. http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/3_2022/3.pdf.

3. Інвестиції в добробут Європи. Європейська комісія. 2023. https://state-of-the-union.ec.europa.eu/state-union-2023/investing-europes-prosperity_uk.

4. Стратегія біорізноманіття ЄС 2030. UNDP. 2022. 4 р. https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2022-08/6%20FINAL%20Tree%20Biodiversity%20Strategy_297x210mm_4%2B4_web_180822.pdf.

5. Тихомирова Є. Концепт кліматичної дипломатії в сучасному науковому дискурсі. Інновації в сучасній науці. 2022. 2(sge12-02). С. 49-69. <https://desymp.promonograph.org/index.php/sge/article/view/sge12-02-007/586>.
6. Beardsworth R. Climate Diplomacy and EU Example. Open Access Government. 2023. 12 p. <https://edition.pagesuite-professional.co.uk/html5/reader/production/default.aspx?pubname=&edid=97d0d3b4-b3d3-4118-a672-66186630c7eb>.
7. Borrell J. Glasgow: the decisive role of EU climate diplomacy. European Union. 2021. https://www.eeas.europa.eu/eeas/glasgow-decisive-role-eu-climate-diplomacy_en.
8. Council conclusions on EU Climate Diplomacy: accelerating the implementation of Glasgow outcomes. Council of the European Union. 2022. 11 p. <https://www.consilium.europa.eu/media/54433/st06120-en22.pdf>.
9. EU Climate Diplomacy. European Economic and Social Committee. 2023. <https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information-reports/opinions/eu-climate-diplomacy>.
10. EU launches Climate Diplomacy Week 2022: high time for collaborative climate action. European Union. 2022. https://www.eeas.europa.eu/delegations/indonesia/eu-launches-climate-diplomacy-week-2022-high-time-collaborative-climate-action_en?s=168.
11. Lazard O., Youngs R. The EU and Climate Security: Toward Ecological Diplomacy. arnegie Endowment for International Peace. 2021. 71 p. https://carnegieendowment.org/files/Youngs_and_Lazard_EU_Climate_FINAL_07.08.21.pdf.
12. Mace M.J., Osses, F. Wangmo T. EU's role in the world: how can EU climate diplomacy stimulate greater ambition. Climate Analytics. (2023). 61 p. https://ca1-clm.edcdn.com/assets/4iT_Discussion-Paper_5_-EU-Climate-Diplomacy.pdf?v=1697126296.
13. Mallia S. Climate diplomacy in EU foreign affairs. Open access government. 2023. <https://www.openaccessgovernment.org/climate-diplomacy-in-eu-foreign-affairs/169202/>.
14. Petriccione M., Kemseke Van P. The coming of age of Europe's climate diplomacy. Friends of Europe. 2022. <https://www.friendsofeurope.org/insights/the-coming-of-age-of-europes-climate-diplomacy/>.
15. Petriccione M., Kemseke Van P. Three key areas of Europe's climate diplomacy. European Council on Foreign Relations. 2022. <https://ecfr.eu/article/three-key-areas-of-europes-climate-diplomacy/>.

16. Priorities for the EU's climate diplomacy in 2023. Germanwatch. 2023. <https://www.germanwatch.org/en/88073>.

Vanheukelen M. EU Climate Diplomacy: Projecting Green Global Leadership. College of Europe: Department Of EU International Relations And Diplomacy Studies. 6. 2021. 15 p. https://www.coleurope.eu/sites/default/files/uploads/event/EDP%206%202021_Vanheukelen_3.pdf.

Семінарське заняття № 6

Тема:

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ ЯК ГЛОБАЛЬНИЙ ПРОМОУТЕР КЛІМАТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ

Теоретичні завдання

1. Якою є політика ЄС у сфері клімату.
2. Що таке European Green Deal та його стратегії.
3. Кліматична дипломатія ЄС у сучасній системі міжнародних координат.

Методичні вказівки до теоретичних завдань

У першому питанні варто розкрити зміст політики ЄС у сфері клімату та з'ясувати її еволюцію від ідеї із скептично-зневажливого ставлення до її усвідомлення як одного з впливових векторів формування державної та світової політики. Звернути увагу на: доповідь 2007 р. Всесвітнього фонду дикої природи (World Wildlife Fund, WWF), в якій розміщено інформацію щодо значимості кліматичної політики ЄС; лідерські позиції окремих держав у цій сфері (наприклад, Швеції, Німеччини, Іспанії, Австрії, країн Скандинавії, Данії, Нідерландів; Франції); інструмент Індексу ефективності зміни клімату (Climate Change Performance Index

– ССРІ) та його мету; проблему захисту довкілля, її основні цілі, напрями і принципи діяльності в ЄС; різноманітні заходи в галузі екології; особливості правової основи для реалізації кліматичної політики ЄС, які визначені у ст. 191–193 ДФЄС; Європейську програму зміни клімату 2000 р. (ЕССР), яка визначає широкий спектр секторів й інструментів політики, що потенційно дають змогу скоротити викиди парникових газів; Другу Європейську програму зміни клімату (2005 р.), яка наводить подальші економічно ефективні варіанти скорочення викидів парникових газів у поєднанні з Лісабонською стратегією щодо економічного зростання та створення нових робочих місць; особливості оновлення енергетичної політики ЄС з 2019 р.

У другому питанні слід розглянути: Європейський зелений курс (European Green Deal) як основу сучасної кліматичної політики ЄС, що офіційно представила Президентка ЄК Урсула фон дер Лєєн в Європарламенті 11 грудня 2019 року, перші ініціативи щодо боротьби зі змінами клімату в межах Зеленого курсу, структурні елементи Європейського зеленого курсу, новітні документи Євросоюзу в цьому контексті – «Пакет клімату та енергетики на 2020 р.», «Кліматичні та енергетичні рамки до 2030 р.», «Довгострокова стратегія до 2050 р.»; основні документи Зеленого курсу: Комюніке «Європейський зелений курс»; Інвестиційний план ЄЗК; Цифрова стратегія ЄС; Нова промислова стратегія; Стратегія ЄС для малого та середнього бізнесу; План дій з циркулярної економіки; Стратегія ЄС з біорізноманіття до 2030; Стратегія «Від ферми до виделки»; Стратегія ЄС з інтеграції енергетичної системи; воднева стратегія ЄС; Кліматичний цільовий план 2030; Зелений порядок денний для Західних Балкан; Рекомендації ЄК щодо енергетичної бідності; Хвиля реновацій для Європи; Європейський кліматичний пакт; Нова

стратегія ЄС щодо адаптації до зміни клімату; Фонд справедливого переходу та ін.

Розкрити зміст таких заходів ЄС: системи торгівлі викидами (СТВ); національні цілі скорочення викидів; відновлювана енергія; інновації та фінансування; енерго-ефективність. Крім того, розкрити такі головні стратегії Європейського зеленого курсу як-от: від ферми до виделки; чиста енергія; циркулярна економіка; біорізноманіття; закон про клімат; адаптація; стала промисловість. Звернути увагу на Платформу справедливої трансформації і такі стратегії як-от: Усунення забруднення, Будівництво та Оновлення, Стале Сільське Господарство, а також: Програму боротьби зі зміною клімату до 2050 року, що отримала назву «Fit for 55»; Стратегію ЄС з адаптації до зміни клімату; інституції реалізації кліматичної політики ЄС та її фінансування бюджетними програмами, зокрема: «Життя» (LIFE), «Кліматичні дії», а також — перспективу створення Соціального кліматичного фонду (у контексті справедливого переходу).

У третьому питанні особливу увагу слід приділити проблемі створення спільних рішень та заходів щодо зменшення викидів парникових газів на глобальному рівні і з'ясувати особливості масштабної дипломатичної кампанії ЄС з просування Зеленого Курсу, що передбачає використання інструментів торгової політики, підтримки задля розвитку та зовнішньої політики ЄС. Звернути увагу на: виклики в цій сфері; головні пріоритети, механізми та інструменти; активізацію переговорного процесу і міжнародного діалогу на основі постійного удосконалення екологічного законодавства ЄС, зокрема таких, як: «Азіатський та африканський напрями екологічної дипломатії ЄС», «Екологічна дипломатія ЄС в Арктичному регіоні», «Український вектор екологічної дипломатії ЄС»; Кіотський протокол; проблеми імплементації Паризької кліматичної угоди від 2015 року в держава-членах ЄС.

Методичні рекомендації до застосування інтерактивних методів навчання

1. «Інформаційна розминка» під час якої студенти озвучують останні новини, які стосуються політики ЄС у сфері зміни клімату.

2. Вправа «Екологічні дебати». Учасники семінару повинні обговорити про те, хто ж спекулює на ринку клімату та обманює про озонові дири (25 хв.).

3. Вправа «Дерево проблем» і «Дерево рішень». Методика застосування «дерева проблем та рішень» створюємо з метою пошуку першопричин проблеми, задля того аби знайти ефективне рішення для її подолання чи пом'якшення наслідків. Застосування цієї вправи передбачає роботу студентів у командах по 4-5 учасників. Кожна із команд візуалізує дерево проблем та рішень щодо боротьби із проблемою зміни клімату, на прикладі ЄС. Візуалізація дерева проблем повинна виглядати так: коріння дерева відображають першопричини, стовбур – основну проблему, а гілки – наслідки проблеми. Дерево рішення – це інструмент, що дозволяє знайти рішення для проблеми, яка проаналізована методом «дерева проблем». Дерево рішення дозволяє сформулювати мету, завдання, дієві кроки та результати вирішення проблеми зміни клімату, на прикладі зусиль ЄС. Кожна із команд презентує свою візуалізацію «Дерева проблем» та «Дерева рішень».

4. Вправа «European Green Deal» із застосуванням методики «СМАРТ», яка містить такі складові елементи аналізу, як-от: S – specific – конкретність; M – measurable – вимірність; A – achievable – досяжність; R – relevant – значущість; T-time bound – обмеженість у часі, презентувати цілі Європейського Зеленого Курсу в командах (5-6 студентів). Також підготувати постер до цього завдання для поширення на сторінці Проекту «EU_LEAD» в мережі Facebook.

5. Вправа «Сократівська дискусія» на тему «Адаптація до зміни клімату: кейс ЄС». Учасники студентської групи активно дискутують на тему адаптації до зміни клімату на прикладі Європейського Союзу. Акцентують увагу на Новій стратегії ЄС з адаптації до зміни клімату (2021 р.), Європейському законі про клімат (до 2050 р.), Європейському кліматичному пакті (2020 р.), Кліматичному цільовому плані до 2030 року (<https://www.dossier.org.ua/news/nova-strategiya-iez-z-adaptaciyi-do-zmini-klimatu/>).

6. Вправа із застосуванням методу «Мікрофону» (15-20 хв.). Використання такої вправи дає можливість кожному студенту послідовно чи хаотично (за вибором викладача) відповісти на запитання, яке стосується специфіки діяльності Європейського агентства з навколишнього середовища, Європейської платформи адаптації до зміни клімату Climate-ADAPT, Європейської оцінки кліматичних ризиків, Мережі Eionet. У такий спосіб, це дасть можливість опитати велику кількість студентів та розглянути діяльність інституцій, платформ, мереж та ініціатив прийнятих Брюсселем у сфері адаптації до зміни клімату та закріпити отримані знання на лекції (<https://greentransform.org.ua/yak-yevropa-adaptuyetsya-do-zminy-klimatu-analityka/>).

7. Наприкінці варто з'ясувати у студентів загальне враження від заняття, його переваги та недоліки, пропозиції для вдосконалення (2-3 хв).

Література

1. Єврокомісія закликає дотримуватися екологічних правил ЄС для захисту довкілля. Зелена трансформація України. 2022. <https://greentransform.org.ua/evrokomisiya-zaklykaye-dotrymuvatysya-ekologichnyh-pravyl-yes-dlya-zahystu-dovkillya/>.

2. Європейський зелений курс і кліматична політика України : аналіт. доп. / [С. П. Іванюта, Л. М. Якушенко]; за заг. ред.

А. Ю. Сменковського. Київ : НІСД, 2022. 95 с. https://niss.gov.ua/sites/default/files/2022-07/dopov-greendeal-1-red-pogod-doverstki_12_07_2022_gotove.pdf.

3. ЄС законодавчо закріплює мету досягнути кліматичної нейтральності. Зелена трансформація України. 2022. <https://greentransform.org.ua/yes-na-zakonodavchomu-rivni-zakriplyuye-metu-dosyagnuty-klimatichnoyi-nejtralnosti/>.

4. ЄС планує змістити фокус кліматичної політики з розробки на імплементацію. Зелена трансформація України. 2023. <https://greentransform.org.ua/yes-planuye-zmistyty-fokus-klimatichnoyi-polityky-z-rozrobky-na-implementatsiyu/>.

5. ЄС та Норвегія створили «Зелений альянс» для боротьби зі зміною клімату. Укрінформ. 2023. <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3700027-es-ta-norvegia-stvorili-zelenij-alans-dla-borotbi-zi-zminou-klimatu.html>.

6. Очолення зеленого переходу. Європейська Комісія. 2022. https://state-of-the-union.ec.europa.eu/state-union-2022/state-union-achievements/leading-green-transition_uk.

7. Building a Climate-Resilient Future - A new EU Strategy on Adaptation to Climate Change. European Commission. 2021. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_663.

8. Climate Mainstreaming Architecture in the 2021-2027 Multiannual Financial Framework. European Commission. 2022. 54 p. https://commission.europa.eu/system/files/2022-06/swd_2022_225_climate_mainstreaming_architecture_2021-2027.pdf.

9. Climate mainstreaming. European Commission. 2022. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/eu-budget/performance-and-reporting/horizontal-priorities/green-budgeting/climate-mainstreaming_en.

10. Energy and the Green Deal. European Commission. 2021. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/energy-and-green-deal_en.

11. EU Climate Action Progress Report 2022. European Commission. 2022. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022DC0514>.

12. EU Climate Action: Progress reports show 2020 emissions down 31% from 1990, 76% of ETS revenues used for green transition. European Commission. 2021. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_5555.

13. EU emissions remain 4% below pre-pandemic levels despite rebound after COVID recovery. European Commission. 2022. https://climate.ec.europa.eu/news-your-voice/news/climate-action-progress-report-2022-2022-10-26_en.

14. Eurobarometer Survey: Europeans consider climate change to be the most serious problem facing the world. European Commission. 2021. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_3156.

15. European Green Deal: Commission proposes transformation of EU economy and society to meet climate ambitions. European Commission. 2021. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_3541.

16. LIFE programme: EU invests more than €116 million in nature, environment and climate Strategic Projects. European Commission. 2023. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_1526.

17. Regulation (EU) 2021/783 establishing a programme for the environment and climate action (LIFE). The European Union. 2021. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32021R0783>.

18. The European Union leads in climate change regulations. Wolters Kluwer. 2023. <https://www.wolterskluwer.com/en/expert-insights/european-union-climate-change-regulations>.

19. Zero pollution action plan. European Commission. 2021. https://environment.ec.europa.eu/strategy/zero-pollution-action-plan_en.

20. Bianco C. A new climate for peace: How Europe can promote environmental cooperation between the Gulf Arab states and Iran. European Council on Foreign Relations. 2022. <https://ecfr.eu/publication/a-new-climate-for-peace-how-europe-can-promote-environmental-cooperation-between-the-gulf-arab-states-and-iran/>.

21. Clark A., Dennison S., Engström M. Climate of cooperation: How the EU can help deliver a green grand bargain. European Council on Foreign Relations. 2021. <https://ecfr.eu/publication/climate-of-cooperation-how-the-eu-can-help-deliver-a-green-grand-bargain/>.

Семінарське заняття № 7

Тема:

ГУМАНІТАРНА ДИПЛОМАТІЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В ГЛОБАЛЬНІЙ ПОЛІТИЦІ: ОСОБЛИВОСТІ ТА ВИКЛИКИ

Теоретичні завдання

1. Що таке гуманітарна допомога, її види та донори.
2. Організація та принципи гуманітарної політики ЄС.
3. Гуманітарна дипломатія ЄС у сучасному світі.

Методичні вказівки до теоретичних завдань

У першому питанні варто розкрити зміст поняття «гуманітарна допомога», а також її види (притулок, харчування, вода, санітарія, медична допомога, освіта). Зокрема, обґрунтувати швидкість поширення криз в одній державі на інші держави в умовах взаємозалежності та глобалізаційних тенденцій загалом та окреслити таку спрямованість надання гуманітарної допомоги як відновлення докризового стану та зменшення чи усунення негативних наслідків криз чи катастроф, їх повторне попередження на локальному, регіональному й міжнародному рівнях. Значну увагу приділити висвітленню історії надання гуманітарної допомоги в широкому (як допомоги нужденним, що історично існувало завжди, що особливо помітно в період Середньовіччя) та вузькому (як закономірного результату структурних змін у суспільному житті, пов'язаних з розвитком капіталістичних відносин у Європі на початку XIX ст.) аспектах. Визначити сутність інституту міжнародного гуманітарного права (право війни, право збройних конфліктів) та вказати міжурядові та неурядові, міжнародні та національні організації, які займаються наданням гуманітарної допомоги. Висвітлити інформацію найбільших надавачів гуманітарної

допомоги. З'ясувати також сутність поняття «гуманітарної дипломатії» та простежити її зв'язок із гуманітарною допомогою.

У *другому питанні* варто проаналізувати роль та особливості Європейського Союзу як провідного донора гуманітарної допомоги у світі. Звернути увагу на: ініціативу «Діти миру ЄС» (EU Children of Peace initiative), такі елементи гуманітарної допомоги ЄС, як: допомогу в надзвичайних ситуаціях; допомогу біженцям і переміщеним особам; продовольчу допомогу; фундаментальні принципи міжнародного гуманітарного права; структури ЄС, які координують гуманітарну допомогу; форми гуманітарної допомоги; особливості гуманітарної допомоги в умовах загарбницької війни Росії проти України; законодавство ЄС у його гуманітарній діяльності: ДФЄС (Договір про функціонування ЄС), Регламент Ради про гуманітарну допомогу, Європейський консенсус щодо гуманітарної допомоги (2007 р.) (European Consensus on Humanitarian Aid), в якому розміщено додаткові принципи надання гуманітарної допомоги, «Підхід ЄС до стійкості: вчимося на уроках кризи продовольчої безпеки», Ініціативи SHARE (Supporting the Horn of Africa's Resilience) й AGIR (Global Alliance for Resilience), що визначає план на 10 пунктів щодо зміцнення стійкості гуманітарної допомоги; проблему посилення ефективності впровадження міжнародного гуманітарного права. Головну увагу зосередити на висвітленні принципів, нормативного та інституційного забезпечення гуманітарної допомоги Європейського Союзу як провідного донора у цій сфері. А саме: охарактеризувати принципи, які ґрунтуються на міжнародному гуманітарному праві (гуманність, нейтральність, неупередженість, незалежність); звернути увагу на проблеми політизації та мілітаризації гуманітарної допомоги; з'ясувати основні інституції, які визначають гуманітарну політику ЄС (держави-члени ЄС, Європейська Комісія, Європейський Пар-

ламент, Генеральний директорат з питань європейського цивільного захисту та операцій з гуманітарної допомоги (GD ECHO) та його партнери-виконавці).

У третьому питанні увагу сфокусувати на основних напрямках гуманітарної дипломатії ЄС: інформування про гуманітарні катастрофи; «дипломатія вакцини»; «Механізм цивільного захисту»; напрямок гуманітарної дипломатії ЄС, який пов'язаний із правами людини, зокрема Стратегічні рамки та План дій з прав людини та демократії і участь ЄС у фінансуванні низки проєктів, спрямованих на захист прав людини (наприклад, Європейська ініціатива за демократію та права людини); низькі митні тарифи на імпорту товарів з інших країн, які дотримуються основних норм умов праці та трудових стандартів, встановлених Міжнародною організацією праці; публічна дипломатія, яку здійснено через Європейський Інструмент партнерства; культурна дипломатія; викорінення бідності шляхом сталого розвитку. З'ясувати: зміст головних ініціатив Європейської комісії у 2023 р. щодо України, Ємену, Ефіопії, Афганістані та механізми запобігання і реагування на стихійні лиха, а саме: надання гуманітарної допомоги Сирії, Південному Судану, Західної Африки, країнам Південної Америки, Тихоокеанському регіону; зміст, особливості та проєкти Програми DIPECHO (Disaster Preparedness Programme – DIPECHO programme); проблему фінансового розподілення гуманітарної допомоги ЄС у 2023 році.

Методичні рекомендації до застосування інтерактивних методів навчання

1. Вправа «Мозаїка» питання для дискусії: «Основні надавачі гуманітарної допомоги у світі». Застосування цієї вправи дає можливість не лише проговорити в студентській групі наявні підходи щодо потрактування

поняття «гуманітарної допомоги», видів такої допомоги, «гуманітарної дипломатії», але й виокремити головних акторів/надавачів гуманітарної допомоги у світі, як-от: ООН, Міжнародний комітет Червоного Хреста, «Лікарі без кордонів», «Оксфам», ЄС та інших. Студенти наводять конкретні факти щодо надання гуманітарної допомоги з боку зазначених надавачів у тій чи тій країні, порушуючи при цьому питання ефективності надання гуманітарної допомоги. Також проаналізувати дані Глобального гуманітарного огляду у світі за 2023, 2024, 2025 рр. (Global Humanitarian Overview 2023. URL: <https://reliefweb.int/report/world/globalhumanitarian-overview-2023-enaesfr>), а саме, якими є гуманітарні потреби у світі, яка кількість людей потребують гуманітарної допомоги та цивільного захисту та порівняти з попередніми роками задля прослідковування тенденції.

2. Вправа робота з індексами : «Індекс ризику INFORM Risk» (INFORM Risk. URL: <https://drmkc.jrc.ec.europa.eu/inform-index/INFORM-Risk>) та «Індекс серйозності INFORM Severity» (About INFORM Severity Index. URL: <https://drmkc.jrc.ec.europa.eu/inform-index/INFORM-Severity/About-INFORM-Severity-Index>).

Індекс ризику INFORM Risk – це глобальна оцінка ризиків гуманітарних криз і катастроф із відкритим кодом. Аналізують три аспекти ризику, а саме: небезпека та вплив (ймовірність фізичного впливу, пов'язаного з конкретними ризиками); вразливість (економічні, політичні та соціальні характеристики громади, які можуть бути дестабілізовані, якщо сталася небезпечна подія); відсутність спроможності подолати наслідки (здатність країни справлятися з катастрофами).

Індекс серйозності INFORM Severity – це складний індикатор, який узагальнює широкий спектр кількісної інформації про глибину та масштаби кризи. Він дає змогу виміряти та порівняти серйозність гуманітарних криз

і катастроф глобально, на основі трьох аспектів кризи: вплив кризи (масштаб її географічного та людського впливу); умови постраждалих (інформація про розподіл людей, які постраждали від кризи); складність кризи (чинники, що впливають на її пом'якшення або розв'язання). Завдання полягає не лише у тому, щоб ознайомитись із методологією таких індексів, але у тому, щоб обрати конкретну країну чи регіон та проаналізувати ситуацію згідно з зазначених індексів та представити інформацію студентській групі.

3. Вправа «Принципи гуманітарної допомоги ЄС». У студентських командах проаналізувати чотири ключові принципи, якими керується ЄС при наданні гуманітарної допомоги, а саме: гуманності, нейтральності, неупередженості, незалежності. Кожна з команд повинна фіналізувати свою роботу в короткій презентації з використанням основного та представити її у загальній групі, залучити інших учасників до дискусії. Окрім цього, команди акцентують увагу на тому чи дотримується ЄС на практиці цих принципів. Також сфокусуватись на проблемі політизації гуманітарної допомоги.

4. Вправа «Килим ідей - Особливості діяльності DG ECHO». Проаналізувати діяльність Генерального Директорату ЄС з питань надання гуманітарної допомоги. Студенти доповнюють відповіді один одного задля того, аби найбільш повно висвітлити інформації з цього питання. Також доцільно проаналізувати специфіку розподілу гуманітарної допомоги ЄС на 2023 р., 2024 р., 2025 р.

5. Вправа «Гуманітарна дипломатія ЄС» із застосуванням методики SWOT-аналізу. Методика «SWOT-аналізу» використовуємо для з'ясування «Strengths» – сильних сторін; «Weaknesses» – слабких сторін; «Opportunities» – можливостей; «Threats» – загроз від тої чи тої проблеми. Студентська група ділиться на 4 команди, кожна з яких репрезентує один із складників SWOT

аналізу. Кожна група представляє результати SWOT аналізу, використовуючи для цього усі доступні методи та засоби.

6. Наприкінці варто з'ясувати у студентів загальне враження від заняття, його переваги та недоліки, пропозиції для вдосконалення (2-3 хв).

Література

1. Гуманітарна допомога: ЄС збільшує фінансування до 1,7 млрд євро на 2023 рік. EU NeighboursEast. 2023. <https://euneighbourseast.eu/uk/news/latest-news/gumanitarna-dopomoga-yes-zbilshuye-finansuvannya-do-17-mlrd-yevro-na-2023-rik/>.

2. ЄС посилює оперативну підтримку гуманітарних організацій. Представництво Європейського Союзу в Україні. 2022. https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/%D1%94%D1%81-%D0%BF%D0%BE%D1%81%D0%B8%D0%BB%D1%8E%D1%94-%D0%BE%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D1%83-%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%82%D1%80%D0%B8%D0%BC%D0%BA%D1%83-%D0%B3%D1%83%D0%BC%D0%B0%D0%BD%D1%96%D1%82%D0%B0%D1%80%D0%BD%D0%B8%D1%85-%D0%BE%D1%80%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D1%96%D0%B7-%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9_uk?s=232.

3. Лотоцька Н. ЄС виділив ще 25 млн євро на гуманітарну допомогу для Сектора Гази. LB. ua. 2023. https://lb.ua/world/2023/11/06/582980_ies_vidiliv_shche_25 mln_ievro.html.

4. Польська К. Гуманітарна допомога ЄС палестинцям триватиме. Deutsche Welle (DW). 2023. <https://www.dw.com/uk/gumanitarna-dopomoga-es-palestincam-trivatime/a-67057410>.

5. Сотников Д. Єврокомісія потроїть гуманітарну допомогу Сектору Гази. Deutsche Welle (DW). 2023. <https://www.dw.com/uk/evrokomisia-potroit-gumanitarnu-dopomogu-ektoru-gazi/a-67099439>.

6. Annual activity report 2022 - European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations (ECHO). European Commission. 2023. 50 p. https://commission.europa.eu/system/files/2023-06/ECHO_AAR_2022_en.pdf.

7. EU increases humanitarian aid to Gaza by €25 million. European Commission. 2023. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_23_5585.

8. EU releases €15 million in humanitarian aid for most vulnerable in Syria and Lebanon. European Commission. 2023. https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/news/eu-releases-eu15-million-humanitarian-aid-most-vulnerable-syria-and-lebanon-2023-11-24_en.

9. EU releases €61 million in humanitarian aid for people in Afghanistan and Afghan refugees in Pakistan. European Commission. 2023. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_23_5591.

10. European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations. European Commission. 2022. https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/news-stories/news/eu-forefront-global-humanitarian-response-eu15-billion-2022-2022-01-17_en.

11. European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations. European Commission. 2021. https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/humanitarian-aid_en.

12. European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations: Ukraine. European Commission. 2023. https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/where/europe/ukraine_en.

13. European Humanitarian Response Capacity (EHRC). European Commission. 2023. https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/humanitarian-aid/european-humanitarian-response-capacity-ehrc_en.

14. Hilhorst D., Wessel van M. From humanitarian diplomacy to advocacy: a research agenda. A Research Agenda for Civil Society. P. 111-125. <https://edepot.wur.nl/579875>.

15. Humanitarian action: New outlook for EU's global aid delivery challenged by COVID-19. European Commission. 2021. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_1067.

16. Humanitarian Aid: EU increases funding to €1.7 billion for 2023. European Commission. 2023. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_23_253.

17. New global realities – Shaping humanitarian action together. European Commission. 2023. 4 p. <https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/system/files/2023-03/EHF%20-%20Co-Hosts%20Summary%20by%20the%20European%20>

Commission%20and%20the%20Swedish%20Presidency%20of%20the%20Council%20of%20the%20EU%20-%20March%202023.pdf.

18. Piron A. The EU's humanitarian aid policy in the post-Lisbon context: an analysis of the decision-making process towards the Palestinian and Ukrainian crises 2010-2021. College of Europe: Department of European Governance and Policy Studies. 90. 2022. 31 p. <https://www.coleurope.eu/sites/default/files/research-paper/wp90%20Piron.pdf>.

19. Ukraine: EU coordinating emergency assistance and steps up humanitarian aid. European Commission. 2022. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/%20en/ip_22_1462.

Семінарське заняття № 8

Тема:

СПІВРОБІТНИЦТВО ЄС ІЗ КРАЇНАМИ СХІДНОЇ ЄВРОПИ: ВИМІР ЗМІН КЛІМАТУ, ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ТА ГУМАНІТАРНОЇ ДОПОМОГИ

Теоретичні завдання

1. Чим є ініціатива ЄС «Східне партнерство» як важлива складова політика сусідства.
2. Як ЄС співпрацює з країнами СП у сфері клімату та охорони навколишнього середовища.
3. Гуманітарна допомога ЄС країнам Східного партнерства як складова м'якої сили в зовнішній політиці ЄС.

Методичні вказівки до теоретичних завдань

У першому питанні слід висвітлити: поняття та мету ініціативи Європейського Союзу «Європейська політика сусідства», яку поширено на держави Південного Середземномор'я, Близького Сходу та окремі країни Східної

Європи і пропонує державам-сусідам «привілейовані відносини»; особливості заснування та інновації Східного партнерства (СхП) (2009 р.), що є форматом співпраці держав-членів ЄС із шістьма країнами-партнерами; головні цілі, основи функціонування та потенційні «винагороди» Східного партнерства; основні засади ініціативи ЄС 2009 р., які базуються на індивідуальному підході до кожної країни-партнера і вибору ними характеру інтеграції; головні пріоритети СхП; особливості багатостороннього виміру співпраці в рамках Східного партнерства; джерела фінансування Східного партнерства. Особливу увагу варто акцентувати на результатах співпраці країн-партнерів з ЄС у межах ініціативи Східне партнерство, зокрема: підписання Україною, Молдовою та Грузією Угоди про асоціацію з ЄС (2014 р.), наявність безвізового режиму з ЄС та здобуття статусу кандидата на членство в ЄС Україною та Молдовою (2022 р.), утворення Асоційованого тріо та укладення поглиблених угод з ЄС, а також підписання Україною угоди про участь у програмі Євросоюзу «LIFE». Варто також виокремити процес переходу ЄС на передвступний інструмент фінансової допомоги «ІРА», який має на меті підтримку реформ у державах; особливості функціонування чотирьох платформ СхП: «зміцнення інституцій та належне врядування», «економічний розвиток та ринкові можливості», «взаємозв'язки, енергоефективність, довкілля та зміна клімату», «мобільність та контакти між людьми»; функціонування ініціатив-флагманів та робочих груп і, більшою мірою, Форум громадянського суспільства Східного Партнерства.

У другому питанні слід розглянути: співпрацю ЄС у сфері клімату та охорони навколишнього середовища з країнами Східного партнерства; визначення регіональних груп країн для досягнення екологічних цілей ЄС; особливості підтримки країн СхП щодо охорони довкілля та клімату, яку надає ЄС, зокрема у виконанні зобов'язань

щодо Паризької угоди, реалізації національних кліматичних планів, розробці стратегій зеленого розвитку, переході до кліматичної нейтральності; особливості регіональних програм, фінансованих ЄС, (EU4Environment, EU4Climate, EUWI+, EU4Environment – Водні ресурси та екологічні дані, PPRD East 3 та ін.); основні складові нової кліматичної політики Східного партнерства після 2020 року задля зміцнення екологічної та кліматичної стійкості, яка передбачає спільні дії ЄС та країн-адресатів СхП; особливості імплементації Європейського Зеленого курсу в країнах Східного партнерства; кластери Інтеграції Зеленої політики країн СхП (Країни ЄЗК; країни, що тяжіють до ЄЗК; країни, що саботують ЄЗК); залежність Індексу Східного партнерства та Індексу Екологічної та кліматичної політики країн Східного партнерства. Доцільно також порівняти особливості реалізації зеленого курсу країн Асоційованого тріо (України, Молдови, Грузії), зокрема складнощі, загрози, сприятливі фактори та рекомендації для покращення.

У третьому питанні варто описати: особливості гуманітарної діяльності Європейського Союзу у країнах Східного партнерства; основні складові політики ЄС у врегулюванні конфліктів у регіоні Південного Кавказу, зокрема роль ініціативи «Східне партнерство», план мирного врегулювання російсько-грузинської війни (2008 р.), саміт ЄС щодо дій росії в Грузії, призначення Спеціального представника ЄС щодо кризи в Грузії, розгортання місій та гуманітарну допомогу. Слід висвітлити участь ЄС у врегулюванні вірмено-азербайджанського конфлікту; поновлення переговорів щодо визначення статусу Нагірного Карабаху; надання гуманітарної допомоги для цивільного населення (2020 р.); діяльність Цивільної місії ЄС у Вірменії. Варто зосередити увагу на гуманітарному контексті підтримки ЄС Азербайджану, зокрема на гуманітарній допомозі, фінансуванні проєктів з питань

прав людини, демократизації, зміні тенденцій спрямування допомоги відповідно до викликів часу. Потрібно описати дії ЄС для врегулювання конфліктів в Молдові: дипломатичні місії; введення посади Спеціального представника ЄС із питань Молдови; політику налагодження відносин між Молдовою та Придністров'ям; підтримку зміцнення стійкості Молдови, на яку вплинула масова хвиля біженців з України у 2022 р.; підтримку енергетичного сектору, торгівлі та інфраструктури, макрофінансову допомогу; «Програму підтримки заходів щодо зміцнення довіри» та ін. Необхідно розкрити головні особливості гуманітарної політики ЄС щодо України: першочергову позицію ЄС як «примирювача» росії з Україною; введення санкцій проти росії як реакцію на незаконну анексію Криму, а згодом на військову агресію росії; «дипломатичні жести»: скасування двосторонніх самітів ЄС з росією, припинення переговорів щодо візових питань; характер фінансової допомоги Україні; Нормандський формат та Консультативну місію ЄС; започаткування Місії ЄС з військової допомоги Україні (2022 р.); допоміжні заходи в рамках Європейського фонду миру.

Методичні рекомендації до застосування інтерактивних методів навчання

1. Вступна дискусія (15-20 хв). Тематичні питання: «Визначення терміну «Східне партнерство»»; «Держави-ініціатори СхП та держави-учасниці: цілі та інтереси співпраці»; «Тематичні платформи Східного партнерства»; «Основні моделі співпраці в межах Східного партнерства»; «Проблеми та сценарії розвитку СхП».

2. Вправа «МЕТАПЛАН» (25 хв). Метаплан – це ілюстрація дискусії на задану тему, для прикладу, «Як ЄС співпрацює з країнами СП у сфері клімату та охорони навколишнього середовища?». Під час дискусії в групах

учасники створюють плакат, який скорочено ілюструє її перебіг та відповідає на чотири блоки питань: Як є?, Чому так є?, Як повинно бути?, Чому не так? Висновки та пропозиції щодо представленої проблеми. Слухачі не лише презентують свої думки, але й аналізують та доповнюють колег.

3. Імітаційна вправа «Програма ЄС з країнами Східного партнерства у сфері захисту навколишнього середовища». Студентська група ділиться на 5-6 команд, кожна з яких готує презентацію про програму, яку успішно реалізовано та вона працює в країнах, що входять до Східного партнерства. Завдання кожної команди виокремити особливості програми, відзначити переваги та знайти недоліки такої співпраці. Команди презентують свої роботи словесно та інтерактивно (до 10 хв). Для цього студенти можуть використовувати усі доступні методи та засоби. Інформацію шукають в інтернеті, книжкових фондах Медіатеки.

4. Вправа «Індекс Східного партнерства» та аналіз його під індексів щодо захисту навколишнього середовища, екологічної та кліматичної стійкості та зменшення наслідків зміни клімату» (20). Використання даних Індексу Східного партнерства дозволить не лише реально оцінити ситуацію в країнах-адресатах ініціативи ЄС СхП, порівняти за відповідними субіндексами, але й зрозуміти наскільки та чи інша країна-учасниця СхП наближається в цих сферах до стандартів ЄС. Студенти працюють в групах, обравши одну із країн-учасниць СхП та представляють дані про неї.

5. Коротка презентація на тему: «Особливості гуманітарної діяльності Європейського Союзу у країнах Східного партнерства». Підготувати в командах презентацію та представити лідерам команд про особливості гуманітарної діяльності Європейського Союзу в одній із країн Східного партнерства (до 10 хв.).

6. Наприкінці варто з'ясувати у студентів загальне враження від заняття, його переваги та недоліки, пропозиції для вдосконалення (2-5 хв).

Література

1. Зелений і безпечний Європейський Союз: монографія / А. О. Бояр (кер. авт. кол.), І. В. Кицюк, Н. І. Романюк та ін.; за ред. А. О. Бояра, В. Й. Лажніка. Луцьк: Вежа-друк, 2023. 592 с.

2. Гуманітарна допомога: ЄС збільшує фінансування до 1,7 млрд євро на 2023 рік. EU NeighboursEast. 2023. <https://euneighbourseast.eu/uk/news/latest-news/gumanitarna-dopomoga-yes-zbilshuye-finansuvannya-do-17-mlrd-yevro-na-2023-rik/>.

3. ЄС посилює оперативну підтримку гуманітарних організацій. Представництво Європейського Союзу в Україні. 2022. <https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/%D1%94%D1%81>

4. Лотоцька Н. ЄС виділив ще 25 млн євро на гуманітарну допомогу для Сектора Гази. LB. ua. 2023. https://lb.ua/world/2023/11/06/582980_ies_vidiliv_shche_25 mln_ievro.html.

5. Польська К. Гуманітарна допомога ЄС палестинцям триватиме. Deutsche Welle (DW). 2023. <https://www.dw.com/uk/gumanitarna-dopomoga-es-palestincam-trivatime/a-67057410>.

6. Сотников Д. Єврокомісія потроїть гуманітарну допомогу Сектору Гази. Deutsche Welle (DW). 2023. <https://www.dw.com/uk/evrokomisia-potroit-gumanitarnu-dopomogu-sektoru-gazi/a-67099439>.

7. Annual activity report 2022 - European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations (ECHO). European Commission. 2023. 50 p. https://commission.europa.eu/system/files/2023-06/ECHO_AAR_2022_en.pdf.

8. EU increases humanitarian aid to Gaza by €25 million. European Commission. 2023. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_23_5585.

9. EU releases €15 million in humanitarian aid for most vulnerable in Syria and Lebanon. European Commission. 2023. https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/news/eu-releases-eu15-million-humanitarian-aid-most-vulnerable-syria-and-lebanon-2023-11-24_en.

10. EU releases €61 million in humanitarian aid for people in Afghanistan and Afghan refugees in Pakistan. European Commission. 2023. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_23_5591.

11. European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations. European Commission. 2022. https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/news-stories/news/eu-forefront-global-humanitarian-response-eu15-billion-2022-2022-01-17_en.

12. European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations. European Commission. 2021. https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/humanitarian-aid_en.

13. European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations: Ukraine. European Commission. 2023. https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/where/europe/ukraine_en.

14. European Humanitarian Response Capacity (EHRC). European Commission. 2023. https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/humanitarian-aid/european-humanitarian-response-capacity-ehrc_en.

15. Hilhorst D., Wessel van M. From humanitarian diplomacy to advocacy: a research agenda. A Research Agenda for Civil Society. P. 111-125. <https://edepot.wur.nl/579875>.

16. Humanitarian action: New outlook for EU's global aid delivery challenged by COVID-19. European Commission. 2021. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_1067.

17. Humanitarian Aid: EU increases funding to €1.7 billion for 2023. European Commission. 2023. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_23_253.

18. New global realities – Shaping humanitarian action together. European Commission. 2023. 4 p. <https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/system/files/2023-03/EHF%20-%20Co-Hosts%20Summary%20by%20the%20European%20Commission%20and%20the%20Swedish%20Presidency%20of%20the%20Council%20of%20the%20EU%20-%20March%202023.pdf>.

19. Piron A. The EU's humanitarian aid policy in the post-Lisbon context: an analysis of the decision-making process towards the Palestinian and Ukrainian crises 2010-2021. College of Europe: Department of European Governance and Policy Studies. 90. 2022. 31 p. <https://www.coleurope.eu/sites/default/files/research-paper/wp90%20Piron.pdf>.

20. Ukraine: EU coordinating emergency assistance and steps up humanitarian aid. European Commission. 2022. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/%20en/ip_22_1462.

Семінарське заняття № 9

Тема:

ГУМАНІТАРНА ДОПОМОГА ЄС УКРАЇНІ ДО 2014 РОКУ ТА ПІСЛЯ

Теоретичні завдання

1. Як змінювалася підтримка України з боку ЄС: цілі та основні джерела підтримки.
2. Як ЄС допоміг подолати пандемію Covid-19.
3. Гуманітарна допомога від ЄС в умовах військової агресії росії щодо України, починаючи з 2014 року.
4. Підтримка українських біженців: механізми гуманітарної підтримки від ЄС.

Методичні вказівки до теоретичних завдань

У першому питанні варто зосередити увагу на розгляді: підтримки України Європейським Союзом до 2014 р. (фінансова та технічна допомога, фінансування через Європейський інструмент сусідства і партнерства, доступ до програм та ін.); змін в характері допомоги з боку ЄС Україні після підписання Угоди про асоціацію у 2014 р. (інституціонування та розширення, «Twinning», «TAIEX», гранти й кредити, надані Європейським Союзом та його фінансовими інститутами; зростання кількості програм, у яких Україна може бути залучена); створенні Групи підтримки України (SGUA); наданні макрофінансової допомоги; пере-

форматуванні обсягів та напрямків підтримки України після початку повномасштабного російського вторгнення; грантовій програмі «Контракт розбудови стану та стійкості» та Програмі екстреної підтримки; масштабах допомоги від Європейського механізму миру; значенні отримання Україною статусу кандидата для участі України в ініціативах ЄС, зокрема в Інструменті передвступної підтримки (ІРА) та Фонді солідарності ЄС; ролі програм ЄС у розвитку академічного середовища в Україні.

У другому питанні доцільно висвітлити: роль ЄС в подоланні пандемії Covid-19 в Україні; загальний обсяг надзвичайної допомоги у час пандемії для країн-адресатів СхП; реципієнтів допомоги (сектор охорони здоров'я, найбільш вразливі групи населення; малий бізнес, жінки, охочі вакцинуватися, особи, які хочуть уникнути дезінформації, будь-хто) та характер її використання; основні відповіді Європейського Об'єднання на пандемію Covid-19 (підтримка системи охорони здоров'я та надзвичайних потреб, співпраця з Всесвітньою організацією охорони здоров'я, Європейським центром профілактики та контролю захворювань, розвиток програми EU4Business, гранти для сфери культури, боротьба з дезінформацією щодо COVID-19); масштаб та напрями пакету фінансової допомоги від ЄС Україні для боротьби з пандемією Covid-19; надання гуманітарної допомоги і підтримка населення Донецької та Луганської областей; сприяння інших європейських держав боротьбі з наслідками коронавірусу.

У третьому питанні слід розкрити: особливості гуманітарної допомоги від ЄС Україні в умовах військової агресії росії; відповідальних за прийняття рішення щодо гуманітарної допомоги та підстави для її надання; організації, які були найбільшими

контриб'юторами гуманітарної допомоги Україні у 2014 р.; підсумки 21 саміту «Україна – ЄС» (2019 р.); обсяги гуманітарної допомоги від ЄС після повномасштабного вторгнення росії в Україні; позиції країн ЄС, які не надавали військової чи гуманітарної допомоги Україні; підхід «Команда Європи»; масштаби додаткових видів підтримки (двостороння співпраця для підтримки реформ в Україні, інвестиції ЄБРР, підтримка громадянського суспільства; реабілітація шкіл; заходи реагування на кризи; гранти ЄС; підписання угоди про асоційовану участь України у програмах «Механізм Сполучення Європи», «Горизонт Європа», Програмі єдиного ринку та ін.); характер макрофінансової допомоги, бюджетної підтримки України та цивільного захисту ЄС у 2022-2023 рр.; особливості нового механізму для підтримки відновлення, відбудови та модернізації України, запропонованого 20 червня 2023 р. Європейською Комісією.

У четвертому питанні варто охарактеризувати: механізми гуманітарної підтримки ЄС для підтримки українських біженців; особливості міграційної кризи в ЄС, яка загострилася із початком повномасштабної війни в Україні у 2022 р.; які держави стали найбільшим осередком біженців з України; способи оцінки кількості біженців з України в країні ЄС; повернення українських вимушених мігрантів додому; механізм регулювання питання біженців в ЄС, а саме Загальноєвропейську систему надання притулку (CEAS); запровадження механізму солідарності для вчасного реагування на виклики, спричинені міграцією; план підтримки європейських країн задля активізації їхніх зусиль прийому біженців з України; напрямки та результати функціонування механізму цивільного захисту Європейського Союзу; механізм тимчасового

захисту ЄС, який оцінюють як найбільш ефективний механізм гуманітарної допомоги українським біженцям із застосуванням негайного колективного захисту; обсяг мобілізованих коштів у фонди згуртованості та відновлення після пандемії, які можуть бути використані для підтримки біженців; виклики імплементації Директиви про тимчасовий захист 2001 року; негативні наслідки застосування механізму тимчасового захисту українських біженців для України та держав-членів ЄС; сценарії міграційної кризи в ЄС.

***Методичні рекомендації
до застосування інтерактивних методів навчання***

1. Вправа “MIND MAP” (Карта ідей) (20-25 хв.). Візуалізувати в команді (5-6 студентів) особливості проєктів технічної допомоги ЄС. Особливу увагу акцентувати на Інструменті інституціональної розбудови Twinning та Інструменті технічної допомоги TAIEХ.

2. Вправа «Мозковий штурм». Робота в чотирьох командах (5-6 учасників). Підготувати відповідь на одне із питань лідерам команд (20-25 хв.): «Чи допомагав ЄС із вакцинацією країнам Східного партнерства?»; «Як ЄС підтримував регіон у боротьбі з COVID-19?»; «Що відбувалося на національному рівні? Чи надав ЄС безпосередню підтримку країнам Східного партнерства?»; «Як ЄС підтримував Україну в умовах корона-кризи?». Для відповідей на поставлені запитання можна скористатись інформацією за цим посиланням: <https://euneighbourseast.eu/uk/news/explainers/dopomoga-yes-u-borotbi-z-pandemiyeyu-covid-19/>.

3. Вправа із застосуванням методу «Корабельної ради» (25-30 хв.). Проблемне питання «Надання Україні гуманітарної допомоги з боку ЄС». Прикладом може

слугувати ситуація, пов'язана із повномасштабним збройним вторгненням росії проти України. Передбачає проведення наради, яку скликають оперативно для вирішення проблемного питання в умовах дефіциту інформації та часу; кожен з учасників має чітко дотримуватися правил - почерговості виступів, ділової атмосфери, активного пошуку вирішення ситуації. Етапи: 1) Висунення ідей; 2) Критика ідей; 3) Захист ідей. На завершення наради, капітан команди, якого обрали заздалегідь студенти, репрезентує ті пропозиції, які допоможуть найкраще вирішити проблему.

4. Вправа «Розв'инчування міфів про українських біженців» (20-25 хв.). Студентська спільнота отримує завдання про правдивий або хибний стереотип щодо українських біженців в ЄС і в межах дискусії або погоджується з існуванням останнього, або ні. Під час виконання вправи гравці можуть перевірити свої знання та отримати нову інформацію.

* **Міф 1.** Мігранти займають робочі місця місцевих жителів.

* **Міф 2.** На переселенців витрачають великі кошти з бюджетів, які можна було б спрямувати на розвиток громад та інші місцеві витрати.

* **Міф 3.** Мігранти не платять податків і не допомагають розвиватися економіці.

* **Міф 4.** Погіршення криміногенної ситуації.

* **Міф 5.** Через біженців зростає навантаження на медичну систему, систему освіти, ринок житла.

5. Вправа «Інтернет-конференція: механізм тимчасового захисту ЄС» (20-25 хв.). Студенти за бажанням доповідають тезово про сильні та слабкі сторони механізму тимчасового захисту ЄС на прикладі ситуації з українськими біженцями. Дискутують, обмінюються думками та обговорюють перспективи такого механізму в ЄС.

6. Наприкінці варто з'ясувати у студентів загальне враження від заняття, його переваги та недоліки, пропозиції для вдосконалення (2-3 хв).

Література

1. Бондарєва Х. 87% жителів ЄС – за гуманітарну підтримку українців, 83% – за прийом біженців з України. Європейська правда. 2024. <https://www.eurointegration.com.ua/news/2024/05/23/7186590/>.

2. Військова підтримка ЄС Україні. Європейська Комісія. 2024. https://eu-solidarity-ukraine.ec.europa.eu/eu-assistance-ukraine/eu-military-support-ukraine_uk.

3. Допомога ЄС для відновлення України у часи пандемії COVID-19 спрямована на сектори, які найбільше її потребують, – результати опитування. Представництво Європейського Союзу в Україні. 2020. <https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/>.

4. ЄС виділив 1 мільйон євро для подолання негативних наслідків пандемії COVID-19 в Україні та посилення гендерної рівності. UNFPA Україна. 2021. <https://ukraine.unfpa.org/uk/weactlaunch>.

5. Корнієнко В. О. Україна в Європі і світі. Навчальні посібники Вінницького національного технічного університету мультимедійні видання. 2018. <https://multimedia.posibnyky.vntu.edu.ua/mm/Ukraine-EU/index.html>.

6. Макро-фінансова допомога. Міністерство фінансів України. 2018. <https://mof.gov.ua/uk/makro-finansova-dopomoga>.

7. Підтримка ЄС Україні. Європейський Союз. 2024. https://european-union.europa.eu/priorities-and-actions/eu-support-ukraine_uk.

8. Польська К. 50 млрд для України. Що потрібно знати про нову допомогу ЄС. DW. 2024. <https://www.dw.com/uk/50-mlrd-dla-ukraini-so-potribno-znati-pro-novu-dopomogu-es2-a-68188377/a-68188377>.

9. Польська К. Що вже зробив для України її головний помічник – ЄС. DW. 2023. <https://www.dw.com/uk/so-vze-zrobiv-dla-ukraini-ii-golovnij-pomicnik-es/a-64587965>.

10. Технічна допомога Європейської Комісії TWINNING, TAIEX TWINNING. Міністерство соціальної політики України.

<https://www.msp.gov.ua/content/tehnichna-dopomoga-evropeyskoi-komisii-twinning-ta-ix-twinning.html>.

11. Требеш К. Зовнішня підтримка України: про що свідчать дані стосовно військової, фінансової та гуманітарної допомоги. Вокс Україна. 2023. <https://voxukraine.org/zovnishnya-pidtrymka-ukrayiny-pro-shho-svidchat-dani-stosovno-vijskovoyi-finansovoyi-ta-gumanitarnoyi-dopomogy>.

12. У 2023 році Україна отримала 18 млрд євро макрофінансової допомоги від ЄС, майже половину від загального обсягу зовнішнього фінансування бюджету. Міністерство фінансів України. 2023. https://mof.gov.ua/uk/news/ukraine_received_eur_18_billion_in_macro-financial_assistance_from_the_eu_in_2023_almost_half_of_the_total_external_budget_financing-4353.

13. Угода про фінансування заходу «Програма технічного співробітництва 2020 року». Верховна Рада України. 2020. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_008-20#Text.

14. Угоди між Урядом України та ЄС щодо допомоги ЄС. Міністерство економіки України. 2024. <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=29838a36-411d-4e4f-a13d-8bb2ef99ed6e&title=UgodMiZhUriadomUkrainiTaschodoDopomogi?tdgwqgmfbtdgmio>.

15. Україна отримала доступ до Інструменту передвступної допомоги ЄС (Instrument for Pre-accession Assistance - IPA). В чому особливості цієї програми та процедури впровадження?. Український інститут міжнародної політики (УІМП). <https://uiip.org.ua/uk/novyny/ukraina-otrymala-dostup-do-instrumentu-peredvstupnoi-dopomohy-yes-instrument-for-pre-accession-assistance-ipa-v-chomu-osoblyvosti-tsiiei-prohramy-ta-protsedury-vprovadzhennia>.

16. Україна та Молдова: ЄС додатково надає €110 млн гуманітарної допомоги для підтримки постраждалих від війни українців. Представництво Європейського Союзу в Україні. 2023. <https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/>.

17. Як ЄС підтримує Україну: від санкцій до військової та гуманітарної допомоги. EU Neighbours East. 2023. <https://euneighbourseast.eu/uk/news/explainers/yak-yes-pidtrymuye-ukrayinu-vid-sankcij-do-vijskovoyi-ta-gumanitarnoyi-dopomogy/>.

18. EU Military Assistance Mission in support of Ukraine. European Union. 2024. https://www.eeas.europa.eu/eumam-ukraine_en.

Семінарське заняття № 10

Тема:

УКРАЇНА НА ШЛЯХУ РЕФОРМ У СФЕРІ ЗМІНИ КЛІМАТУ ТА ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА: МОНІТОРИНГ МІЖНАРОДНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ УКРАЇНИ З ЄС

Теоретичні завдання

1. Поточна екологічна ситуація в Україні.
2. Охорона довкілля та проблеми зміни клімату в Угоді про асоціацію між ЄС та Україною.
3. Україна-ЄС: діалог щодо імплементації Європейського Зеленого курсу.

Методичні вказівки до теоретичних завдань

У першому питанні слід висвітлити: екологічний стан України станом на зараз; головні проблеми поточної екологічної ситуації в Україні (проблема поводження з відходами, проблема поводження з водними об'єктами, проблеми пов'язані з природно-заповідним фондом України, порушення екологічного законодавства, проблема свідомості громадськості щодо екологічних проблем та ін). Особливу увагу варто зосередити на екологічних викликах для України та ЄС, зумовлених війною в Україні, зокрема, прийняття рішення на рівні ЄС про позбавлення залежності від російського викопного палива; врегулювання постачання викопного палива та пошук альтернативних джерел енергії; продовження реалізації Європейського зеленого курсу (ЄЗК) в Україні, незважаючи на військові загрози; проблема карбонізації виробничих процесів; нарощування обсягів виробництва озброєння

та військової техніки, яке впливає на зростання викидів CO₂; збільшення транспортних викидів вуглекислого газу в атмосферу; забруднення повітря, спричинене обстрілами з боку РФ; потенційне застосування зброї масового ураження росією у війні з Україною, здійснення атак на українські об'єкти ядерної інфраструктури.

У *другому питанні* варто акцентувати на: особливостях охорони довкілля та проблемі зміни клімату в Угоді про асоціацію між ЄС та Україною, яка визначає засади співпраці України та Європейського Союзу в галузі охорони довкілля; процесі підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС та частині, у якій розміщено аспекти виконання екологічної складової; прогресі виконання екологічної складової Угоди про асоціацію за основними групами виконавців (станом на 2022 р); цілях екологічної співпраці України та ЄС; секторах директив та регламентів, до законодавства яких Україна має адаптувати своє законодавство; результатах адаптації законодавства України до норм ЄС у сфері екології; прийнятті стратегічних документів (Концепція Державної цільової програми справедливої трансформації вугільних регіонів, Стратегія з екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 року та ін.); оцінці проекту «зеленого» енергетичного переходу України до 2050 року; започаткуванні Україною діалогу з ЄС щодо приєднання до Європейського зеленого курсу; стані виконання необхідних умов та потенційних викликів європейського зеленого курсу України; участі України в Рамкових конвенціях ООН зі змін клімату (COP26 та COP27), які стали платформою для приєднання України до міжнародних ініціатив та декларацій; умовах системи торгівлі квотами на викиди парникових газів.

У *третьому питанні* доцільно розкрити: особливості діалогу України та Європейського Союзу щодо

імплементатії Європейського зеленого курсу; впровадження принципів належного екологічного врядування, основними з яких є прозорість/відкритість, участь, підзвітність, ефективність та узгодженість політики, що стосується довкілля; спрямування співпраці України та ЄС у сфері охорони довкілля на боротьбу з погіршенням стану навколишнього середовища; шлях України до зеленого переходу; активізацію діяльності України в кліматичній сфері; підписання угоди «Кліматичний пакет для стабільної економіки в Україні» у 2020 р.; схвалення Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 року, яка має на меті підвищити рівень екологічної безпеки та зменшити наслідки зміни клімату в Україні. Також варто ознайомити студентів із ключовими екологічними загрозами для України; соціально-економічними секторами, вразливими до наслідків зміни клімату (біорізноманіття, водні ресурси, енергетика, громадське здоров'я, лісове господарство, прибережні території та ін.); глобальними цілями Європейського зеленого курсу для України; оцінкою порівняльного аналізу прогресу ЄС та України на шляху до реалізації ЄЗК; рекомендаціями для успішного досягнення цілей ЄЗК Україною; потенційними загрозами (введення вуглецевого тарифу, контроль рівню пестицидів, проблеми з фінансуванням) та можливостями імплементатії зеленого курсу в Україні (розвиток органічного аграрного господарства та продовольчої безпеки, економічний розвиток).

Методичні рекомендації до застосування інтерактивних методів навчання

1. Інтерактивна вправа «Когнітивна карта поточної екологічної ситуації в Україні» (40 хв). Студенти об'єднуються в команди по 4-5 осіб. Завдання команд полягає

в розробленні когнітивної карти щодо взаємозв'язків між глобальними екологічними проблемами та чинників, які позитивно і негативно на них впливають. Створення карт у командах – 20-25 хв, презентація та обговорення результатів – 15 хв.

2. Інтерактивна гра «Склади свій плакат екоциду в Україні» (10-15 хв). Завдання полягає у тому, щоб на основі інформації, яку подано нижче чи додатково прочитаної скласти плакат, який асоціюється у кожної зі студентських команд з екоцидом в Україні. «Довкілля не має кордонів, тому екоцид, який сьогодні відбувається в Україні, відчуватиме весь світ. Ми маємо фіксувати всі екологічні злочини росії та створити план з відновлення. Кожен громадянин сьогодні має стати на захист навколишнього середовища, зберегти неоціненні ресурси планети Земля». За підрахунками Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України, російська армія вже завдала шкоди українському довкіллю на понад 2 трильйона гривень. Знищена техніка окупанта перетворилась на понад 859 тисяч тонн відходів, які вже викинули в атмосферу більш ніж 83 тисяч тонн CO₂. (<https://rubryka.com/article/ekotsyd-v-ukrayini/>) Учасники семінару мають представити ці плакати та розмістити їх у соцмережах групи проекту.

3. Вправа «Пульс Угоди/Навігатор Угоди» (на швидкість) (до 15 хв.). Покликання: <https://navigator.eurointegration.com.ua/>, <https://pulse.kmu.gov.ua/ua/docs>. Студенти повинні оперативно промоніторити виконання Угоди про асоціацію України з ЄС в частині захисту довкілля за 2014-2024 рік, перейшовши за покликанням. У такий спосіб студентська група зможе ознайомитися з інформацією щодо досягнень чи прорахунків України в частині захисту довкілля, відповідно до Угоди про асоціацію України з ЄС.

4. Вправа «Круглий стіл». Тема для обговорення «Національний план з енергетики та клімату (НПЕК) на період до 2030 року». Студентська група ділиться на 3 команди, кожна з яких готує тези (до 10 хв). Для цього студенти можуть використовувати усі доступні методи та засоби пошуку та аналізу інформації. Інформацію шукають в інтернеті та інших доступних джерелах.

5. Вправа «Опитування» на тему наскільки важливою є охорона довкілля в Україні? Студенти шукають інформацію про результати одного із найактуальніших проведених соціопитувань українців щодо ставлення до проблеми охорони довкілля. За правилом піднятої руки озвучують результати пошуку.

6. Рольова гра «Імплементация Європейського Зеленого курсу в Україні» (30-40 хв). Студенти діляться на дві команди: а) посадовці ЄС, які повинні переконати протилежну сторону в необхідності підтримки політики щодо ЄЗК; б) представники локальної влади, бізнесу та громадськості, інтереси яких будуть порушені внаслідок упровадження заходів ЄЗК в Україні. Команди повинні активно взаємодіяти, щоб переконати одна одну в своїй правоті. Перша переконує другу в тому, що ЄЗК якомога активніше слід упроваджувати в Україні для вступу в ЄС. Друга намагається довести, що ЄЗК потребує суттєвого вдосконалення та не є сьогодні нагальною проблемою для України.

7. Наприкінці варто з'ясувати в студентів загальне враження від заняття, його переваги та недоліки, пропозиції для вдосконалення (2-3 хв).

Література

1. Чубик А., Ярошевич Я. Європейський Зелений Курс та потенційні наслідки його впровадження сусідніми державами для України. Українська призма. 2021. http://prismua.org/green_deal_1/.

2. Інвестиційні плани ЄС: можливості для України у сфері реалізації Європейського Зеленого Курсу. DiXi Group. 2020. <https://dixigroup.org/wp-content/uploads/2021/02/%D0%86%D0%BD%D0%B2%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D1%96-%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D0%BD%D0%B8-%D0%84%D0%A1-ua.pdf>.

3. Європейський зелений курс і кліматична політика України : аналіт. доп. / [С. П. Іванюта, Л. М. Якушенко] ; за заг. ред. А. Ю. Сменковського. – Київ : НІСД, 2022. – 95 с.

4. Веляник А. Україна в ЄС: що треба зробити?. Свідомі. 2024. <https://svidomi.in.ua/page/ukraine-v-yes-shcho-treba-zrobyty>.

5. Здійснення довкіллевих реформ на шляху до ЄС: позиція громадськості. Національний екологічний центр України. 2023. <https://necu.org.ua/zdijsnennya-dovkillyevyh-reform-na-shlyahu-do-yes-pozycziya-gromadskosti/>.

6. Кульчицький С. Презентація “Що Україна вже зробила для вступу в ЄС: сфера довкілля та зміна клімату”. Міжнародний фонд «Відродження». 2023. <https://www.irf.ua/prezentacziya-shho-ukrayina-vzhe-zrobyla-dlya-vstupu-v-yes-sfera-dovkillya-ta-zmina-klimatu/>.

7. Association Implementation Report on Ukraine 2021. European Commission. 2022. 19 p. <https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/documents/Association%20Implementation%20Report%20on%20Ukraine%20-%20Joint%20staff%20working%20document.pdf>.

8. Commission adopts 2023 Enlargement package, recommends to open negotiations with Ukraine and Moldova, to grant candidate status to Georgia and to open accession negotiations with BiH, once the necessary degree of compliance is achieved. European Commission. 2023. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_5633.

9. Environmental impacts of the war in Ukraine and prospects for a green reconstruction. OECD. 2022. 9 p. <https://www.oecd->

ilibrary.org/docserver/9e86d691-en.pdf?expires=1701238571&id=id&accname=guest&checksum=CA876C284B4DA70FD0CD29346ADCEAEB.

10. Key findings of the 2023 Report on Ukraine. European Commission. 2023. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/qanda_23_5631.

11. Mishchuk Z. The Green Recovery of Ukraine: a Challenging but Non- Negotiable Way to Succeed in the World of Tomorrow. Globsec. 2023. 4 p. https://www.globsec.org/sites/default/files/2023-02/The%20Green%20Recovery%20of%20Ukraine%20a%20Challenging%20but%20Non-Negotiable%20Way%20to%20Succeed%20in%20the%20World%20of%20Tomorrow_0.pdf

12. Progress on national energy and climate plan to be presented at UN climate conference: Yuliia Svyrydenko. Ministry of Economy of Ukraine. 2023. <https://www.kmu.gov.ua/en/news/napratsiuvannia-po-natsionalnomu-enerhetychnomu-i-klimatychnomu-planu-budut-prezentovani-na-konferentsii-oon-shchodo-zmin-klimatu-iuliiia-svyrydenko>.

13. Towards green transformation of Ukraine: State of Play in 2021 Monitoring progress based on the OECD green growth indicators. EU4Environment. 2022. 105 p. <https://www.eu4environment.org/app/uploads/2022/04/Towards-green-transformation-of-Ukraine-State-of-Play-in-2021-ENG.pdf>.

14. Ukraine 2023 Report. European Commission. 2023. 151 p. https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2023-11/SWD_2023_699%20Ukraine%20report.pdf.

15. Ukraine joins the LIFE programme for environment and climate. European Commission. 2022. https://environment.ec.europa.eu/news/ukraine-joins-life-programme-environment-and-climate-2022-06-24_en.

16. Ukraine: EU report notes important steps taken in the implementation of the reform agenda. European Commission. 2022. https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/news/ukraine-eu-report-notes-important-steps-taken-implementation-reform-agenda-2022-07-26_en.

Семінарське заняття № 11

Тема:

ІНСТРУМЕНТ ПЕРЕДВСТУПНОЇ ДОПОМОГИ (ІРА) ТА ЙОГО ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ УКРАЇНИ

Теоретичні завдання

1. Зовнішня допомога як інструмент розширення ЄС.
2. Статус кандидата на членство в ЄС: сутність і переваги.
3. ІРА як інструмент фінансування ініціатив на шляху членства України в ЄС.
4. Європейське територіальне співробітництво – Interreg.

Методичні вказівки до теоретичних завдань

У першому питанні слід описати: особливості зовнішньої допомоги Європейського Союзу, яка є інструментом розширення Об'єднання; групи держав-реципієнтів зовнішньої допомоги ЄС; характерні деталі програми PHARE, спрямованої на підтримку країн-кандидатів з Центральної та Східної Європи в підготовці до вступу до ЄС (1989 р.), та її взаємозв'язок з іншими напрямками політики ЄС; мотиви розширення ЄС у 1990-их рр.; значення масштабів зовнішньої допомоги ЄС та способів її надання (нормативний підхід, зв'язок політики допомоги з іншими сферами, спільна відповідальність за виконання програм допомоги, створення фінансових інституцій); результати Люксембурзької зустрічі в 1997 р.; неузгоджені моменти підготовки комунітарної стратегії ЄС (розбіжності в геополітичних інтересах, фінансування з структурних фондів, яке скорочувало видатки на підтримку менш розвинених держав); методи оптимізації витрат на зовнішню допомогу; інструменти фінансової і технічної допомоги в передвступний період, зокрема Інструмент передвступної допомоги (ІРА) як механізм

надання допомоги для розширення; особливості програми Допомога Спільноти для реконструкції, розвитку та стабілізації (CARDS); зміна акценту на повоєнне врегулювання та відбудову України.

У другому питанні варто зосередити увагу на: понятті статусу кандидата на членство в ЄС, який може бути наданий державам, що прагнуть стати повноцінними членами ЄС; державах, які станом на зараз мають статус кандидата на членство в ЄС; значенні статусу потенційного кандидата на членство (мають Боснія і Герцеговина та Косово); процесі надання статусу кандидата на вступ; нормативно-правовій базі набуття членства в Європейському Союзі; Копенгагенських критеріях 1993 р.; головних перевагах статусу кандидата на членство в ЄС (формальний старт процедури вступу; доступ до інструментів фінансової допомоги; перехід до політики розширення та ін.); основних етапах вступу до ЄС, зокрема, отриманні статусу кандидата на членство, переході до переговорів, переговорному процесі (скрінінг, переговорні позиції) та прийнятті рішення. Доцільним також є розглянути досвід набуття членства в ЄС країн Західних Балкан, які перебувають на різних стадіях отримання повноправного членства; кейс України, для якої потенційними перевагами статусу кандидата на членство є: потужний меседж для рф про наближення України до офіційного приєднання до європейської спільноти, перспективи приєднання до ще інших програм та ініціатив ЄС, доступ до фінансових інструментів ЄС, стимул для реформ та ін.

У третьому питанні слід розкрити: особливості фінансового інструменту ІРА, який стає доступним після отримання статусу кандидата на членство; основи Політики згуртованості ЄС як спроби пом'якшення невідповідностей; фінансові інструменти Політики згуртованості ЄС, зокрема, структурні та інвестиційні фонди як найбільшу

регіональну інвестиційну програму ЄС (ЄФРР, ЄСФ+, Європейський аграрний фонд для сільського розвитку, Європейський фонд мореплавства, рибальства та аквакультури, Interreg, Urban, Leader+, Equal), Фонд згуртованості, Фонд справедливого переходу, технічна допомога ЄС та ін.; нерівномірність розподілу коштів між державами-членами Європейського Союзу. Варто наголосити на умовах доступу до Передвступного інструмент фінансової допомоги IPA; прикладах врахування конкретних потреб кожної країни при виділенні допомоги через IPA; категоріях країн-бенефіціарів IPA (кандидати на вступ в ЄС та потенційні кандидати); аспектах залежності розміру фінансової допомоги; тематичних пріоритетах витрат IPA (верховенство права, належне управління, зелений порядок денний, конкурентоспроможність, транскордонна співпраця); реалізації IPA через пряме, непряме та спільне управління; структурі управління IPA, а також формах допомоги IPA (інвестиції, субсидіювання, твіннінг, бюджетна допомога та ін.).

У четвертому питанні доцільно розглянути: програму Європейського територіального співробітництва Interreg як механізм налагодження транскордонної, транснаціональної та міжрегіональної співпраці країн Європи і інтеграції найвіддаленіших районів; призупинення фінансування програм, учасниками яких були рф і республіка білорусь; обсяг фінансування програми транскордонного співробітництва Interreg A з Україною; тематичні пріоритети фінансування; регіональну умову участі в конкурсі; суб'єкти, які можуть бути аплікантами ініціатив Interreg; участь України в програмах транснаціонального співробітництва - Interreg Danube Region та Interreg NEXT Black Sea Basin; цілі програми Interreg Danube Region щодо поглиблення транскордонної співпраці в басейні Чорного моря; Європейський інструмент

сусідства як чинний інструмент підтримки України та особливості Багаторічної фінансової перспективи ЄС на 2021-2027 р.

***Методичні рекомендації
до застосування інтерактивних методів навчання***

1. Інформаційна розминка (10-15 хв.). Учасники семінару презентують інформацію про гранти, програми та ініціативи ЄС для України.

2. Вправа «Анаграма/Буквохаос», яка передбачає переставлення літер у слові, завдяки чому утворюється нове значення, прочитуване у зворотному напрямку. Для використання цієї вправи, слід сформувати до 10 понять пов'язаних з європейською інтеграцією за темою лекції. Як приклад, можна скористатись презентованим Словником термінів перемовин про вступ до ЄС - <https://eu-ua.kmu.gov.ua/integration/slovnyk-peremovyn-pro-vstup-do-yes/>. Взяти до уваги такі терміни, як-от: скринінг, селф-скринінг, пакет розширення, переговорна рамка, бенчмаркінг – переговорні кластери та ін.. Сформувати 4-5 команд зі студентської групи, завданням яких є за 15 хвилин розгадати ці слова.

3. Вправа «Гарячий стілець». (25 хв.) Усі студенти сідають у коло. У центрі кола стоять 4-5 стільців. Ці місця займуть ті студенти, які почнуть бесіду. При цьому один стілець залишається вільним – «гарячий стілець». Розмова студентів пов'язана з вирішенням тієї чи іншої проблеми, проте висловлюватися можуть лише студенти внутрішнього кола. Проблемне питання для обговорення: «Статус кандидата на членство в ЄС: сутність і переваги». Один із студентів зовнішнього кола теж може залучитися до розмови, якщо перейде із зовнішнього кола у внутрішнє і займе «гарячий стілець». У цей момент

один із студентів розмови має покинути внутрішнє коло і перейти в зовнішнє, тим самим звільнивши своє місце, яке стає «гарячим стільцем». Приводом для такого переходу може служити відсутність аргументів для бесіди, передавання повноважень участі в розмові іншій особі, втома від спілкування та ін.

4. Інтерактивна вправа «Розвінчуємо топ міфи навколо вступу України в ЄС» (15 хв).

Міф 1. Війна заважає вступу України в ЄС.

Міф 2. Статус кандидата, як і старт переговорів, нічого не означає і не гарантує – Туреччина є кандидатом на вступ до ЄС вже 25 років.

Міф 3. Вступ України до ЄС залежить від прогресу інших країн-кандидатів на вступ.

Міф 4. Вступ для попередніх країн ЄС був значно легшим, аніж зараз для України. Це тому, що ЄС не хоче бачити Україну членом ЄС.

Міф 5. Вступ України до ЄС блокуватимуть сусіди – країни ЄС: Польща, Угорщина, Словаччина.

Міф 6. Зі вступом в ЄС Україна втратить частину суверенітету.

Міф 7. Зі вступом України в ЄС всі українці виїдуть.

Міф 8. Україна мусить зробити євро національною валютою, тому всі ціни різко виростуть.

Для розвінчування міфів навколо вступу України в ЄС студенти можуть працювати як в командах, так і окремо, обравши 1/2 міфи для спростування. Рекомендовано ознайомитись спростуванням цих фейків за покликанням: https://eu-ua.kmu.gov.ua/news/rozvinchuyemotop-mify-navkolo-vstupu-ukrayiny-v-yes/?fbclid=IwY2xjaawFcoZ9leHRuA2FlbQIxMAABHXea2qQJ0bVWf5UvI-lzvqKKvHtbe9il3ecsagWesc3m332y8VLqKnNL1Q_aem_WyDZ1RmI248t3XS2p_FtSQ.

5. Вправа “Ажурна пила”. Студентська група ділиться на команди, кожна з яких отримує проблемне питання за темою «ІРА як інструмент фінансування ініціатив на шляху членства України в ЄС» та опрацьовує його. Під час обговорення проблемної теми кожна підгрупа виокремлює основні положення, щоб донести інформацію до інших колег у максимально швидко (за 1–2 хв). Далі відбувається переформатування команд таким способом, щоб у кожній новій команді було по одному представнику від попередніх груп. Продовжується обговорення тем та обмін інформацією.

6. Інтерактивна вправа «Тренінг-практикум» Управління проектами - як успішно реалізувати проект. Частина 1.(15 хв.) Один із учасників семінару в якості тренера заходу презентує інформацію про програму INTERREG EUROPE - пріоритетні напрямки, де можна знайти партнерів, як зареєструватись, дедлайни подачі заявок тощо. Скористатись доцільно інформацією, яку розміщено за цим покликанням: <https://cities4cities.eu/nova-programa-interreg-europe-dlya-ukrayinskyh-gromad/>; <https://cities4cities.eu/yak-doluchytysya-do-proyektiv-interreg-europe/>. Частина 2.(30 хв.) Учасники семінару працюють у командах (5-6 студентів), розробляючи свої авторські заявки-проекти за пріоритетними напрямками програми ЄС INTERREG EUROPE для громад в яких проживають. Згодом лідери команд презентують свої ідеї.

7. Додаткове завдання. Студенти працюють у командах по 4-5 учасників. Кожна підгрупа повинна підготувати постер, який графічно відображає програму зовнішньої допомоги ЄС - PHARE (у форматі jpeg).

8. Наприкінці варто з'ясувати в студентів загальне враження від заняття, його переваги та недоліки, пропозиції для вдосконалення (2-3 хв).

Література

1. Інформаційна довідка: Статус кандидата на членство в ЄС. USAID. 2022. №10. https://pdf.usaid.gov/pdf_docs/PA00ZKWR.pdf.
2. Мигаль М. Країна-кандидат до ЄС: яке фінансування доступне Україні з Фондів Союзу. Інститут аналітики та адвокації. 2023. <https://iaa.org.ua/articles/krayina-kandydat-do-yes-yake-finansuvannya-dostupne-ukrayini-z-fondiv-soyuzu/>.
3. Прокопенко Л. Л. Інституційна система ЄС : навч. посіб. / Л. Л. Прокопенко, О. М. Рудік, Н. М. Рудік. 2-ге вид., перероб. і доп. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2021. 226 с. <https://crust.ust.edu.ua/server/api/core/bitstreams/4243256a-e957-450b-a174-cb9bea238bff/content>.
4. Фахурдінова М. Фінансування та поштовх до реформ: що дасть Україні статус кандидата на членство в ЄС. Європейська правда. 2022. <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2022/05/11/7139235/>.
5. Що дає Україні статус кандидата у члени Європейського Союзу. Інтернет-ресурс газети «Галичина». 2022. <https://galychyna.if.ua/analytic/shho-daye-ukrayini-status-kandidata-uchleni-yevropeyskogo-soyuzu/>.
6. Balás P., Molyneux C. G., Szewczyk B. Ukraine's EU Accession Process. Global Policy Watch. 2022. <https://www.globalpolicywatch.com/2022/07/ukraines-eu-accession-process/>.
7. EU Membership. What Opportunities Does It Offer for Ukraine. European Pravda. 2022. <https://www.eurointegration.com.ua/eng/news/2022/07/7/7142743/ю>
8. European Neighbourhood Policy and Enlargement Negotiations (DG NEAR). European Commission. 2022. https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/overview-instrument-pre-accession-assistance_en.
9. Fakhurdinova M. Funding and impetus for reforms: what EU candidate status will give Ukraine 1. The Reanimation Package of Reforms. 2022. <https://rpr.org.ua/en/news/funding-and-impetus-for-reforms-what-eu-candidate-status-will-give-ukraine-1/>.
10. Instrument for Pre-Accession Assistance (IPA) III Programming Guidance 2021-2027. European Commission. 2023. 69 p. [https://www.icisleri.gov.tr/kurumlar/icisleri.gov.tr/IcSite/diab/Proje\(1\)/Programming-Guide.pdf](https://www.icisleri.gov.tr/kurumlar/icisleri.gov.tr/IcSite/diab/Proje(1)/Programming-Guide.pdf).

11. Mygal M. Ukrainian Facility or 50 billion euros from the EU for recovery: what Ukraine should do. Institute of Analytics and Advocacy. 2023. <https://iaa.org.ua/en/articles/ukrainian-facility-abo-50-milyardiv-yevro-vid-yes-na-vidnovlennya-shho-maye-zrobyty-ukrayina/>.

12. Rudenko A., Faraponov V. «People here are ready to move heaven and earth to win»: Kersti Kaljulaid on Ukraine's fight for freedom and EU's stance to help. Rubryka. 2022. <https://rubryka.com/en/article/kersti-kaljulaid/>.

13. Ukraine: Commission proposes to set up a dedicated Facility to support Ukraine's recovery, reconstruction and modernization. European Commission. 2023. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_3355.

14. Ukraine's EU accession process in the field of regional and local development. U-LEAD. 2023. 52 p. <https://u-lead.org.ua/storage/admin/files/a61fb22a9aa444242239b717acbee6b9.pdf>.

15. Ukraine's progress towards the European Union Membership: Brief facts and further steps. White&Case. 2022. <https://www.whitecase.com/insight-alert/ukraines-progress-towards-european-union-membership-brief-facts-and-further-steps>.

Семінарське заняття № 12

Тема:

ПІДТРИМКА ТА РОЛЬ ЄС У ПІСЛЯВОЄННІЙ ВІДБУДОВІ УКРАЇНИ У СФЕРАХ ЗАХИСТУ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА, ЗМІНИ КЛІМАТУ ТА ГУМАНІТАРНОЇ ДОПОМОГИ

Теоретичні завдання

1. Що думають українці про повоєнне відновлення?
2. План повоєнного відновлення України та участь ЄС в його реалізації.
3. План відновлення України у розрізі тематичної групи «Екологічна безпека»: від охорони довкілля до клімату.
4. Нові інструменти ЄС для відновлення, відбудови, модернізації України.

Методичні вказівки до теоретичних завдань

У першому питанні слід висвітлити: позицію українців щодо повоєнного відновлення; варіанти основних принципів повоєнного відновлення; думки українців щодо важливості відновлення природи в повоєнний період; готовність українців платити за перехід на екологічний спосіб життя; пріоритетні напрямки енергетичної політики (енергонезалежність і доступні ціни) та шляхи досягнення енергетичної незалежності для українців (збільшення видобутку власних енергоресурсів і зелена енергетика); ставлення українців до екологічних загроз, зокрема під час війни; вплив повномасштабної війни на зменшення використання енергії та води; спільні екологічні цінності; найважливіші екологічні проблеми, на думку українців; головні очікування українців щодо вступу України в ЄС; обізнаність та поінформованість населення щодо Європейського зеленого курсу; вплив

війни на екологічну свідомість українців; зміни тенденцій в екологічних практиках українців та порівняння практик українців та населення з держав-членів ЄС; оцінку серйозності проблеми зміни клімату; перехід на екологічне харчування.

У другому питанні доцільно окреслити: особливості плану повоєнного відновлення України як основного документу, що визначає напрямок процесу відновлення держави; проведення міжнародної конференції в Лугано (2022 р.); цілі плану (забезпечення стійкості в різних сферах, відновлення першочергових економічних і соціальних процесів, створення плану модернізації та ін.); основні принципи та етапи («терміново», «відбудова», «модернізація») плану повоєнного відновлення України; розробку плану робочими групами; характер програм, які мають на меті допомогти досягнути поставлені цілі; проблеми європейської інтеграції; проблему фінансування відновлення України після війни; потенційні способи залучення заморожених активів росії на користь повоєнного відновлення України; основних донорів відновлення в Україні; досвід Європи із «планом Маршалла» і можливість нової інтерпретації такого плану для вирішення ситуації в Україні; роль ЄС в підтримці України в повоєнному відновленні, зокрема надання екстренної допомоги для підтримки стійкості, призупинення імпорتنих мит на український експорт, санкції проти рф; чотири напрямки відновлення, запропоновані ЄС; рекомендації для більш ефективної участі ЄС у повоєнному відновленні України; особливості механізму «RebuildUkraine» (поєднання кредитів і грантів), до якого будуть залучені: український уряд, ЄС, Європейський інвестиційний банк та ін.

У третьому питанні варто розкрити: екологічний контекст повоєнної відбудови України; екологічну ситуацію в Україні до повномасштабної агресії, зокре-

ма проблеми, які не дозволили повністю досягти цілей екологічної безпеки і зеленого курсу; виклики (висока вуглецеємність економіки, промислові забруднення та критичний стан хімічної, ядерної та радіаційної безпеки, виснаження природних ресурсів, скорочення і деградація природних екосистем та ін.) та можливості (структурна екологічна перебудова економіки, залучення «зеленого» фінансування, збалансоване природокористування, реформи та ін.) зеленої трансформації України; основні обмеження, з якими зіштовхується Україна на шляху до зеленого переходу; ускладнення екологічних проблем як наслідок повномасштабної війни; екологічні злочини росії; підхід чистого та безпечного довкілля як стратегічної цілі повоєнного відновлення і основні реформи, необхідні для реалізації цієї цілі; необхідність досягнення операційних цілей за напрямком «Екологічна безпека» відповідно до етапу відбудови; прогнози щодо результатів Плану повоєнного відновлення України; напрямки Плану відновлення щодо довкілля, а саме: «Кліматична політика: запобігання та адаптація до зміни клімату», «Екологічна безпека та ефективне управління відходами», «Збалансоване використання природних ресурсів в умовах підвищеного попиту і обмежених пропозицій», «Збереження природних екосистем і біологічного різноманіття, відновлення та розвиток природоохоронних територій та об'єктів», «Ефективне державне управління у сфері охорони довкілля та природокористування».

У четвертому питанні слід проаналізувати: нові інструменти ЄС для відновлення, відбудови та модернізації України; особливості Програми EU Ukraine Facility (Об'єкт Україна), яка має на меті забезпечити послідовну, передбачувану та гнучку підтримку України на період 2024-2027 років (до 50 мільярдів євро); цілі нового інструменту для України та його напрямки (фінансова

підтримка держави у формі грантів і позик, спеціальна інвестиційна рамкова програма для України, технічна допомога та інші допоміжні заходи); систему грантів та позик, аудит та контроль для прозорості фінансових інтересів; середньостроковий перегляд багаторічної фінансової програми; започаткування програми «New European Bauhaus» (Новий європейський Баугауз), спрямовану на розвиток місцевих громад і практичну реалізацію цілей Європейського зеленого курсу, стимулювання реалізації програм відновлення та відбудови; Україну як унікальний кейс у міжнародному досвіді відновлень після воєн; історію повоєнних відбудов у світі; кейси відновлення після громадянських воєн (Ірак, Центральноафриканська Республіка, Південний Судан); ризики для відновлення України, визначені ЄС (проблема корупції, реформ, якості товарів, питання цифровізації, ризик впровадження).

Методичні рекомендації до застосування інтерактивних методів навчання

1. Вступна дискусія (15-20 хв). Тематичні питання: «Що таке цивільний захист ЄС?»; «Що таке Європейський Консенсус?»; «Які держави та регіони отримали найбільш суттєву гуманітарну допомогу з боку ЄС».

2. Інтерактивна вправа «Кризовий менеджмент ЄС» - «Засідання координаційного центру». Змодельовати ситуацію, яка пов'язана як із застосуванням Механізму цивільного захисту ЄС в Україні в умовах збройної агресії росії проти України, так і з ратифікацією Україною Угоди щодо участі в Механізмі цивільного захисту ЄС. Ролі: 1) Єврокомісар з питань кризового менеджменту Янез Лехарчич; 2) Посолка ЄС в Україні Катаріна Матернова; 3) Міністр внутрішніх справ Ігор Клименко. Наступний етап – підписання угоди та її ратифікація. (40 хв).

3. Вправа «Смарт-квіз/ Кахут – Цивільний захист та гуманітарна допомога ЄС». «Цікаві факти, події, цифри та постаті». Інтерактив до 20 хв.

4. Вправа «Фокусоване інтерв'ю» Директора з питань сусідства Генерального директорату ЄС з питань цивільного захисту та гуманітарної допомоги. Більше інформації тут: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3764838-andreas-papakonstantinu-posadovec-generalnogo-direktoratu-ek-z-pitan-civilnogo-zahistu-ta-gumanitarnoi-dopomogi.html>. Ролі: 1) журналіст «Політіко», ставить запитання щодо Підтримки України з боку ЄС; 2) директор – Андреас Папаконстантину, надає відповіді. Моделювання сфокусованого інтерв'ю до 15 хв.

5. Вправа «Євробарометр». «Цивільний захист населення та гуманітарна допомога ЄС» - ставлення європейців» (15-20 хв.). Застосування цієї вправи передбачає роботу студентів у командах по 4-5 учасників. Кожна із команд аналізує підготовлене опитування Євробарометру про ставлення європейців щодо цивільного захисту та гуманітарної допомоги (<https://europa.eu/eurobarometer/surveys/browse/all/series/10902>; <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2976>) та доповідають основні тези про те, наскільки важливими є вказані проблеми для європейців.

6. Наприкінці варто з'ясувати в студентів загальне враження від заняття, його переваги та недоліки, пропозиції для вдосконалення (2-3 хв.).

7. Вправа «Опитування» - Опрацювати соціологічне дослідження та презентувати основні результати – «Про бачення українцями повоєнного відновлення команда РАЦ “Суспільство і довкілля” соціологічного дослідження «Війна та довкілля. Дослідження цінностей та практик охорони довкілля в умовах війни та повоєнного відновлення»». (10-15 хв.). З результати

соцопитування можна ознайомитись за покликанням: <https://greentransform.org.ua/na-chomu-na-dumku-ukrayintsiv-maye-bazuvatysya-povoyenne-vidnovlennya/>.

8. Вправа «Екодій». Учасники семінару мають реалізувати онлайн-опитування та розробити лінктрі з корисними покликаннями на екологічну тематику (20 хв.).

9. Вправа «Ukraine Recovery Conference». Змодельовати міжнародну конференцію з питань відновлення України. Акцентувати увагу на чотирьох тематичних вимірах конференції відповідно у чотирьох командах, а саме: 1) бізнес; 2) влада; 3) громадянське суспільство; 4) уповноважені від ЄС. Презентувати позиції та візію усіх чотирьох сторін. Підписати декларацію конференції. Рекомендовано також ознайомитись зі «Звітом щодо участі вчених Академії у роботі Міжнародної конференції з питань відновлення». Детальніше про звіт тут: https://dea.edu.ua/article/zvit_shodo_uchasti_v_mizhnarodnii_konferencii_z_pitan_vidnovlennya_ukraini_ukraine_recovery_conference_berlin_11_12_june_2024 (40 хв.).

10. Вправа «Форсайт (Прогнозування) сценаріїв для аналізу перспектив повоєнної відбудови України» (За основу рекомендовано взяти сценарний метод Дж. Дейтора) (30 хв). У командах (5-6 учасників) студенти опрацьовують такі праці, як-от: 1) Зелене” повоєнне відновлення України: візія та моделі. Аналітична записка. – Ресурсно-аналітичний центр «Суспільство і довкілля» (2022).”; 2) Сухорольський Петро, Сухорольська Ірина Сценарний метод Дж. Дейтора для аналізу перспектив повоєнної України Новий порядок денний для Європи та Європейського Союзу: причини – напрями – пріоритетні цілі: монографія / колектив авторів; за наук. ред. Я. Турчин, Т. Астратович-Лейк. – Львів–Ольштин: Видавництво Львівської політехніки; Інститут Політичних Наук, Вармінсько-Мазурський Університет в Ольштині,

2023. – 316 с. Розглянути та представити інформацію про чотири сценарії, а саме: «Бізнес як завжди», «Колапс», «Дисципліна», «Трансформація». Окрім цього, учасники семінару можуть запрезентувати і свій авторський сценарій повоєнної відбудови України.

11. Інтерактивна вправа «Килим ідей» - «Нові інструменти ЄС для відновлення, відбудови та модернізації України» (30-35 хв). У командах студенти готують короткі презентації та постери про такі інструменти ЄС, як-от: “EU Ukraine Facility”, “Rebuild Ukraine”, “New European Bauhaus”. Учасники семінару оцінюють ефективність зазначених інструментів ЄС для України в умовах війни росії та презентують свої постери в соцмережах на сторінці проєкту.

12. Наприкінці варто з’ясувати в студентів загальне враження від заняття, його переваги та недоліки, пропозиції для вдосконалення (2-3 хв).

Література

1. Бойко О. Зелений горизонт перемоги. IPG – Міжнародна політика та суспільство. 2023. <https://www.ipg-journal.io/ua/rubriki/ekonomika-ta-ekologija/zelenii-gorizont-peremogi-1651/>.

2. Європейський зелений курс і кліматична політика України : аналіт. доп. / [С. П. Іванюта, Л. М. Якушенко] ; за заг. ред. А. Ю. Сменковського. – Київ : НІСД, 2022. – 95 с.

3. Європейський Союз: допомога Україні. Статистика ЄС, станом на грудень 2023. Українська Медіа Ліга. 2024. <https://medialeague.com.ua/evropejskyj-soyuz-dopomoga-ukrayini-statystyka-yes-stanom-gruden-2023/>.

4. Зелене повоєнне відновлення України: візія та моделі. Ресурсно-аналітичний центр “Суспільство і довкілля”. 2022. 32 с. https://dixigroup.org/wp-content/uploads/2022/08/green_recovery.pdf.

5. Ігнатенко О., Шор К., Малькова Т. Повоєнне відновлення України: відбудова заради кращого майбутнього. Екологія. Право. Людина. 2022. 39 с. <https://epl.org.ua/wp-content/uploads/2023/01/post-war-reconstruction-UA3001.pdf>.

6. Мануїлова К., Несененко П., Луньова О. Перспективні напрямки управління відбудовою України В контексті Європейського Зеленого Курсу. Теоретичні та прикладні питання державотворення. 2022. №28. С. 104-111. <http://taais.oridu.odessa.ua/article/view/285748>.

7. Україна приєдналася до Механізму цивільного захисту ЄС. Представництво Європейського Союзу в Україні. 2023. <https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine>.

8. Україна приєдналася до системи цивільного захисту ЄС. Укрінформ. 2023. <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3698523-ukraina-priednalasa-do-sistemi-civilnogo-zahistu-es.html>.

9. Україна ратифікувала Угоду щодо участі в Механізмі цивільного захисту Європейського Союзу. Донецька обласна державна адміністрація. 2023. <https://dn.gov.ua/news/ukrayina-ratifikovala-ugodu-shchodo-uchasti-v-mehanizmi-civilnogo-zahistuyevropejskogo-soyuzu>.

10. Україна та Молдова: ЄС додатково надає €110 млн гуманітарної допомоги для підтримки постраждалих від війни українців. Представництво Європейського Союзу в Україні. 2023. <https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine>.

11. Чубик А., Ярошевич Я. Європейський Зелений Курс та потенційні наслідки його впровадження сусідніми державами для України. Українська призма. 2021. http://prismua.org/green_deal_1/

12. 1 year of EU solidarity with Ukraine. European Commission. 2022. https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/where/europe/ukraine/1-year-eu-solidarity-ukraine_en.

13. A study of recovery initiatives in Ukraine. ISAR Ednannia. 2023. 230 p. https://ednannia.ua/images/A_study_of_recovery_initiatives_in_Ukraine.pdf.

14. Ackerman A., Andruskevych N., Savyskyi O. A Green Deal for post-war Ukraine. Bulletin of the Atomic Scientists. 2022. <https://thebulletin.org/2022/11/a-green-deal-for-post-war-ukraine/>.

15. EU Civil Protection Mechanism. European Commission. 2023. https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/civil-protection/eu-civil-protection-mechanism_en.

16. EU Economic Assistance to Ukraine After the Full-Scale Russian Invasion: Scope, Impact and Ways for Improvement. Stockholm Centre for Eastern European Studies. 17. 2023. 31 p. <https://www.ui.se/globalassets/ui.se-eng/publications/sceeus/eu-economic->

assistance-to-ukraine-after-full-scale-russian-invasion-scope-impact-and-ways-for-improvement.pdf.

17. EU SUPPORT TO UKRAINE Humanitarian Aid & Civil Protection. European Commission. 2023. 2 p. https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/system/files/2023-09/ECHO%20support%20to%20Ukraine_September2023.pdf.

18. European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations: Ukraine. European Commission. 2023. https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/where/europe/ukraine_en.

19. Government approves signing of agreement with EU to finance recovery and reforms. Service of the Deputy Prime Minister of Ukraine. 2023. <https://www.kmu.gov.ua/en/news/uriad-pohodyv-pidpysannia-uhody-z-ies-pro-finansuvannia-vidnovlennia-ta-reform>.

20. Green Reconstruction of Ukraine: Position of Civil Society. Information Center “Green Dossier”. Information Center “Green Dossier”. 2022. <https://www.dossier.org.ua/en/news/green-reconstruction-of-ukraine-civil-society-position/>.

21. Opinion of the European Economic and Social Committee on the right to a healthy environment in the European Union, especially in the context of the war in Ukraine. European Economic and Social Committee. 2023. 6 p. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022IE5826>.

22. Prodaniuk T., Koldomasov A. The EU’s Mission to Rebuild Ukraine: Problems and Priorities. Institute of International Relations Prague. 2022. 7 p. <https://www.iir.cz/the-eu-s-mission-to-rebuild-ukraine-problems-and-priorities>.

23. Recovery and reconstruction of Ukraine. European Commission. 2023. https://eu-solidarity-ukraine.ec.europa.eu/eu-assistance-ukraine/recovery-and-reconstruction-ukraine_en.

24. REPORT on the proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council on establishing the Ukraine Facility. European Parliament. 2023. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2023-0286_EN.html.

25. Ukraine 2023 Enlargement Package Factsheet. European Commission. 2023. 2 p. https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/ukraine-2023-enlargement-package-factsheet_en.

26. Ukraine joins the EU Civil Protection Mechanism. European Commission. 2023. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_2360.

27. Ukraine relief and reconstruction. European Commission. 2022. 7 p. https://commission.europa.eu/system/files/2022-05/ukraine-relief-reconstruction_en.pdf.

28. Ukraine: EU boosts humanitarian aid with additional €50 million. European Commission. 2022. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_2482.

29. Ukraine: EU coordinating emergency assistance and steps up humanitarian aid. European Commission. 2022. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_1462.

30. Ukraine: EU delivers emergency civil protection assistance. European Commission. 2022. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_1222.

31. Ukraine: EU launches winter shelter programme and boosts humanitarian aid by €175 million. European Commission. 2022. https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/news/ukraine-eu-launches-winter-shelter-programme-and-boosts-humanitarian-aid-eu175-million-2022-10-19_en.

32. Ukraine: meet the humanitarian workers supporting the EU's emergency response. European Commission. 2022. https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/news-stories/stories/ukraine-meet-humanitarian-workers-supporting-eus-emergency-response_en.

33. War in Ukraine: coordinating the largest-ever EU civil protection operation. European Commission. 2022. <https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/news-stories/stories/war-ukraine-coordinating-largest-ever-eu-civil-protection-operation>.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Андрусевич Н. Екологічний вимір євроінтеграції: два шляхи для України. Європейська правда. 2.04.2018. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/experts/2018/04/2/7079781/>
2. Європейський зелений курс: можливості та загрози для України. 2020. 74 с. URL: <https://dixigroup.org/storage/files/2020-05-26/european-green-dealwebfinal.pdf>
3. Європейський Союз у мінливому світі: Монографія/ В.В. Копійка, С.О. Маковський, М.А. Миронова та ін.; за ред. В.В. Копійки. К.: О. Зень - 2022. – 219 с.
4. Європейський Союз: Історія і засади функціонування: Навч. посіб. - 2-ге вид., виправ. і доп. Рекомендовано МОН / Копійка В.В., Шинкаренко Т.І. - К., 2012. - 759 с.
5. Європейський Союз: навч. посіб. / [А.О.Бояп, Н.П.Карпчук, Н.І.Романюк та ін.]; за ред. А.О.Бояра, С.В.Федонюка. – Київ: ФОП Маслаков, 2020. – 600 с.
6. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» від 28.02.2019 № 2697 - VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19>
7. Звіт про виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС за 2019 рік: Результати та плани. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/ar-aa-implementation-2019-4.pdf>
8. Зовнішня політика України: Навч. Посіб. / Я. Б. Турчин, Л. О. Дорош, О. Я. Івасечко. - Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2021. – 244 с.
9. Карпчук Н. Гуманітарна допомога та цивільний захист як напрям діяльності Європейського Союзу для сприяння міжнародному миру й безпеці/ Н.Карпчук// № 1 (5) (2019): Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії. С. 13-23.
10. Кліматична дипломатія в ЄС: висновки та рекомендації для України. Аналітичний документ. 2017. URL: <https://www.civicsynergy.org.ua/wp-content/uploads/2018/04/climate-diplomacy.pdf>
11. Кліматична дипломатія як складова «м'якої сили» сучасних держав: міжнародний досвід та українські перспективи / Я. Турчин, О. Івасечко // Гуманітарні візії. 2018. Том 4. № 2. С. 20-25.

12. Охорона довкілля в Угоді про асоціацію між Україною та ЄС. Доповідь Платформи громадянського суспільства Україна-ЄС. Брюссель, 18 травня 2017 року. 90 с. URL: <https://www.civic-synergy.org.ua/wp-content/uploads/2018/04/Dovkillia-Fin-6.pdf>
13. Паризька угода. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_161
14. План Маршалла з полів Лугано: як будуть відбудовувати Україну за 750 мільярдів доларів. Економічна Правда : вебсайт. 2022. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/07/5/688861/>
15. A Strategic Compass for Security and Defence – For a European Union that protects its citizens, values and interests and contributes to international peace and security. Council of the European Union. 2022. 47 p. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7371-2022-INIT/en/pdf>.
16. Borrell J. The Global Gateway, a brand to boost European action worldwide. European Union External Action. 2022. https://www.eeas.europa.eu/eeas/global-gateway-brand-boost-european%C2%A0action-worldwide_en.
17. Cifuentes-Faura J. European Union policies and their role in combating climate change over the years. Air Quality, Atmosphere & Health. 2022. 15(8). P. 1333–1340. https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC8742565/pdf/11869_2022_Article_1156.pdf.
18. Clapp S. Implementation of the Strategic Compass. European Parliament. 2022. 62 p. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2022/739249/EPRS_STU\(2022\)739249_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2022/739249/EPRS_STU(2022)739249_EN.pdf).
19. Concept on EU Peace Mediation. Council of the European Union. 2020. 14 p. https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/st13951_en20.pdf.
20. Dandashly A., Kourtellis, C. Classifying the implementation of the EU's normative power in its southern neighbourhood: The role of local actors. Journal of Common Market Studies. 2020. №58(6). P. 1523–1539. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/jcms.13051>.
21. EU assistance to Ukraine. European Commission. 2023. https://eu-solidarity-ukraine.ec.europa.eu/eu-assistance-ukraine_en.

22. EU regions in the transformation towards a climate-neutral future. European Parliament. 2022. 72 p. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2022/699628/IPOL_STU\(2022\)699628_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2022/699628/IPOL_STU(2022)699628_EN.pdf).
23. EU support for Ukraine: from sanctions to military and humanitarian aid. EU Neighbours East. 2023. <https://euneighbourseast.eu/news/explainers/eu-support-for-ukraine-from-sanctions-to-military-and-humanitarian-aid-how-is-the-eu-helping/>.
24. European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations. European Commission. 2022. https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/civil-protection/eu-civil-protection-mechanism_en.
25. European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations: Ukraine. European Commission. 2023. https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/where/europe/ukraine_en.
26. Fact Sheets on the European Union: Human Rights. European Parliament. 2022. 6 p. https://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/en/FTU_5.4.1.pdf.
27. For a Powerful, Targeted EU Global Trade Policy. EPP Political Assembly. 2021. 14 p. <https://www.epp.eu/papers/for-a-powerful-targeted-eu-global-trade-policy>.
28. Helwig N., Sinkkonen V. Strategic Autonomy and the EU as a Global Actor: The Evolution, Debate and Theory of a Contested Term. *European Foreign Affairs Review*. 2022. Is.: 27. P. 1-20. https://www.researchgate.net/publication/359939327_Strategic_Autonomy_and_the_EU_as_a_Global_Actor_The_Evolution_Debate_and_Theory_of_a_Contested_Term.
29. Horobets A. Towards a European Army. *European Security & Defence*. 2022. <https://euro-sd.com/2022/09/articles/27186/towards-a-european-army/>.
30. Impact of COVID-19 measures on democracy and fundamental rights. European Parliament. 2022. 121 p. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2022/734010/IPOL_STU\(2022\)734010_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2022/734010/IPOL_STU(2022)734010_EN.pdf).
31. Ioannides I. What European Union in the “Age of Uncertainty”? Weathering the Geopolitical Storms in a World of Perpetual Crises. *Intereconomics*. 2022. 57(6). P. 363-367. <https://www>.

intereconomics.eu/contents/year/2022/number/6/article/what-european-union-in-the-age-of-uncertainty-weathering-the-geopolitical-storms-in-a-world-of-perpetual-crises.html.

32. Lijn J., Baudais V., Hickendorff A., Williams P., Acko I., Maïga S., Ali H. EU military training missions: a synthesis report. Stockholm International Peace Research Institute. 2022. 18 p. https://www.sipri.org/sites/default/files/2022-05/2205_eutm_synthesis_paper_0.pdf.
33. Neighbourhood, Development And International Cooperation Instrument (NDICI) – “Global Europe”. European Commission. 2021. 4 p. https://international-partnerships.ec.europa.eu/system/files/2021-07/factsheet-global-europe-ndici-june-2021_en.pdf.
34. Neighbourhood, Development and International Cooperation Instrument – Global Europe (NDICI - Global Europe). European Commission. 2023. 75 p. https://commission.europa.eu/system/files/2022-07/ps_db2023_ndici_h6v2.pdf.
35. Nouwen S. M. H. Exporting peace? The EU mediator’s normative backpack Mediation. Cambridge University Press. 2022. №1. P. 26–59. <https://www.cambridge.org/core/journals/european-law-open/article/exporting-peace-the-eu-mediators-normative-backpack/DED FCC8814F6763DFC0005789D811D81>.
36. Olsen T. V. Why and How Should the European Union Defend its Values?. Res Publica. 2022. №19. P. 1-20. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC9390962/>.
37. Reconstruction of Ukraine. European Commission. 2023. https://eu-solidarity-ukraine.ec.europa.eu/eu-assistance-ukraine/reconstruction-ukraine_en.
38. The EU in the world – International trade. Eurostat. 2022. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=The_EU_in_the_world_-_international_trade.
39. The Global Gateway Taking stock after its first year. European Parliament. 2023. 12 p. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2023/739296/EPRS_BRI\(2023\)739296_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2023/739296/EPRS_BRI(2023)739296_EN.pdf).
40. Trenkov-Wermuth C., Zack J. Ukraine: The EU’s Unprecedented Provision of Lethal Aid is a Good First Step. The United States Institute of Peace. 2022. <https://www.usip.org/publications/2022/10/ukraine-eus-unprecedented-provision-lethal-aid-good-first-step>.

41. Ukraine: Commission presents plans for the Union's immediate response to address Ukraine's financing gap and the longer-term reconstruction. European Commission. 2022. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_3121.
42. Ukraine: EU launches Military Assistance Mission. Council of the EU. 2022. <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/11/15/ukraine-eu-launches-military-assistance-mission/pdf>.
43. What we do: Policies and actions: Missions and Operations. European Union Websites. 2023. https://www.eeas.europa.eu/eeas/missions-and-operations_en.
44. Woje A. S. Covid-19 and European integration during crises years. Norwegian University of Science and Technology. 2022. 28 p. <https://ntnuopen.ntnu.no/ntnu-xmlui/bitstream/handle/11250/3000901/no.ntnu:inspera:110337431:49592396.pdf?sequence=1>.

ДОПОМІЖНА ЛІТЕРАТУРА

- Environmental and climate sustainability of the Eastern Partnership - assessment of the prospects for achievement in Ukraine. 2020. URL: https://necu.org.ua/wp-content/uploads/2021/01/environmental-and-climate-resistance_web.pdf
- European green course: opportunities and threats for Ukraine. 2020. 74 c. URL: <https://dixigroup.org/storage/files/2020-05-26/european-green-dealwebfinal.pdf>
- Report on the implementation of the Association Agreement between Ukraine and the EU for 2019: Results and plans. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/ar-aa-implementation-2019-4.pdf>
- Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Forging a climate-resilient Europe – the new EU Strategy on Adaptation to Climate Change. Brussels, 24.2.2021. COM(2021) 82 final. URL: https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/adaptation/what/docs/eu_strategy_2021.pdf
- Communication from the Commission. A policy framework for climate and energy in the period from 2020 to 2030. Brussels,

22.1.2014. COM(2014) 15. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:52019DC0177>

- Golovko L., Kutsevych M., Serediuk V., Bogdan O. Implementation of EU Environmental Policy in Ukraine: Directions and Perspectives. *European Journal of Sustainable Development*. 2020. 9(4). P. 191-198. doi:10.14207/ejsd.2020.v9n4p191
- Ukraine – EU Cooperation in the spheres of environment protection and climate change. 2021. URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/en/2633-relations/galuzeve-spivrobotnictvo/ohorona-dovkillya>.
- Офіційний вісник ЄС. Консолідовані тексти угод про ЄС та створення європейського співтовариства [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/lexuriserv/lexuriserv.do?uri=oj:c:2006:321e:0001:0331:en:pdf>.

НАУКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ АВТОРІВ РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ

Турчин Я. Б., Івасечко О. Я., Цебенко О. О. Принципи гуманітарної допомоги Європейського Союзу: імплементація та виклики // *Регіональні студії*. – 2024. – № 36. – С. 106–111. 0,27 ум.д.ар. (ПМБ-6, За зареєстрованими в УкрІНТЕІ кафедральними НДР).

Ivasechko Olha, Tsebenko Oleh, Turchyn Yaryna, Ivanyshyn Khrystyna. EU projects in the field of security and defense: challenges and prospects of implementation // *Online Journal Modelling the New Europe*. – 2023. – Iss. 43. – P. 67–101. 1,56 ум.д.ар. (ПМБ-6, За зареєстрованими в УкрІНТЕІ кафедральними НДР) (Іванишин Х. І.) [н.к. - Івасечко О.Я.] (SciVerse SCOPUS).

Tsebenko O., Ivasechko O., Turchyn Y., Holoschuk R. The role of the EU in the development of E-business in the Eastern Partnership countries // *CEUR Workshop Proceedings*. – 2023. – Vol. 3608 : *Proceedings of the 2nd International workshop on social communication and information activity in digital humanities (SCIA 2023)*, Lviv, Ukraine, November 9, 2023. – P. 45–55. 0,49 ум.д.ар. (За іншою тематикою) (SciVerse SCOPUS).

- Turchyn Yaryna, Ivasechko Olha, Tsebenko Oleh. The EU as a promoter of democracy in Eastern Partnership countries // Romanian Journal of European Affairs. – 2023. – Vol. 23, iss. 2. – P. 144–167. 1,07 ум.д.ар. (ПМБ-6, За зареєстрованими в УкрІНТЕІ кафедральними НДР) (SciVerse SCOPUS, Web of Science Emerging Sources Citation Index).
- Ivasechko O., Turchyn Y., Astramowicz-leyk*** T. Mechanisms for the protection of Ukrainian refugees in the EU member states // Nowa Polityka Wschodnia. – 2023. – № 3 (38). – S. 13–35. 1,03 ум.д.ар. (ПМБ-6, За зареєстрованими в УкрІНТЕІ кафедральними НДР).
- Turchyn Ya. B., Ivasechko O. Ya., Yurynets O. B., (2022) Improving the effectiveness of the implementation of the Eastern Partnership initiative in Ukraine. «Політичне життя». №1. P. 145-153.
- Turchyn Ya.B., Ivasechko O.Ya., Tsebenko O.O. (2022). Problems and prospects for ensuring energy security in partner countries of the EU's Eastern Partnership Initiative. «Регіональні студії». №29.С.146-153.
- Dorosh Lesia, Ivasechko Olga, Nocoń*** Jarosław. PESCO as the modern defence initiative of the European Union: positions of Western European countries vs positions of Eastern European countries // European Journal of Transformation Studies. – 2020. – Vol. 7, № 2. – P. 128–141. 0,62 ум.д.ар. (За іншою тематикою) (Web of Science Emerging Sources Citation Index).
- Івасечко О.Я. Ключові дискусії та перспективи сучасних оборонних ініціатив Європейського Союзу/ О.Івасечко, Леся Дорош // Uwarunkowania sąsiedztwa Polski i Ukrainy – przewyższenie trudności we wzajemnych relacjach: колективна монографія / Я. Б. Турчин, Н. С. Вовк, Л. О. Дорош, О. Я. Івасечко, М. Łopata, Л. В. Харчук. – Olsztyn: Zakład Poligraficzny UWM w Olsztynie, 2019. – 242 с. (Вовк Н. С., Лопата М. О.).
- Івасечко О.Я. Особливості співвідношення парадипломатії та сепаратизму в сучасних міжнародних процесах/ Івасечко О.Я., Турчин Я.Б.// Współpraca transgraniczna a wspólna przestrzeń europejska: teoria, praktyka i nowe możliwości. - Львів-Ольштин: Національний університет «Львівська політехніка», 2018. – 160 с. - С.11-23.

- Ivasechko Olga, Tsebenko Oleg, Turchyn Yaryna, Vezdenko* Yaryna. Peculiarities and prospects of the European Union involvement in the settlement of conflicts on the territory of the Eastern Partnership countries // *Politics in Central Europe*. – 2022. – Vol. 18, iss. 4. – С. 633–660. 1,25 ум.д.ар. (За іншою тематикою) (Цебенко О. О.) [н.к. - Івасечко О.Я.] (SciVerse SCOPUS).
- Tsebenko Oleh, Ivasechko Olha, Turchyn Yaryna, Lukach Nataliia. The European Green Deal: shaping the future of the Eastern Partnership // *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science*. – 2023. – Vol. 1150, iss. 1 : 9th International scientific conference on sustainability in energy and environmental science, ISCSEES 2022. – P. 012005-1–012005-9. 0,4 ум.д.ар. (За іншою тематикою) (Лукач Н. М.) (SciVerse SCOPUS).
- Івасечко О. Я., Цебенко О. О., Хівренко* Д. Ю. Провідна роль ЄС у наданні допомоги Україні в умовах повномасштабної агресії росії // *Регіональні студії*. – 2023. – № 34. – С. 135–139. 0,5 ум.д.ар. (ПМВ-5, За зареєстрованими в УкрІНТЕІ кафедральними НДР) [н.к. - Івасечко О.Я.].

ВИКОНАННЯ ТА ПРЕЗЕНТАЦІЯ СТУДЕНТСЬКИХ ПРОЄКТІВ

Одним з основних компонентів курсу є студентський проєкт. Проєкту рекомендовано виконувати з використанням методики, запропонованої у виданнях «Демократія: від теорії до практики / Грір Берроуз. Міжнародна фундація виборчих систем (IFES), 2018», включаючи «Підручник курсу», «Путівник для викладачів» та «Посібник для студентів». Студенти в процесі поетапного керованого дослідження визначають проблемні питання у суспільстві, пов'язані з темами курсу, і знаходять інструменти Європейського Союзу для їх вирішення. Завданням студентів є розробка плану дій для розв'язання конкретної проблеми, що дозволяє їм розвивати знання, навички та схильності до соціальної активності та свідомого громадянства з орієнтацією на європейські цінності та стандарти. Цей проєкт допомагає формувати в студентів низку необхідних знань, вмінь та навичок для розвитку екосвідомості та поширення її у суспільстві. Під час виконання студентського проєкту студенти критично розглядатимуть проблему, яка стосуватиметься проблематики відповідального глобального лідерства ЄС у сфері зміни клімату, захист навколишнього середовища та гуманітарної допомоги. Для успішної реалізації проєкту важливим етапом є збір актуальної, різноманітної та достовірної інформації. Крім того, доцільним є проведення опитувань для отримання додаткової інформації від різних груп суспільства. Детальне дослідження проблеми має на меті визначити її причини та розглянути інші пов'язані з нею питання. На основі цих даних студенти мають розробити план дій, спрямований на вирішення проблеми. Процес розробки проєкту складається з кількох етапів та передбачає використання

інструментів та знань, що відповідають європейським стандартам та цінностям. Він сприяє розвитку навичок та вмінь, необхідних для формування свідомої та активної громадянської позиції. Студентський проєкт складається з декількох компонентів, обов'язкових для виконання. Проєкт передбачає роботу в команді (4-6 студентів), які, на основі спільного інтересу, повинні визначитись із досліджуваною темою проєкту. Виконання проєкту повинно здійснюватися поетапно упродовж семестру та чітко регламентується викладачами курсу. Робота над проєктом відбувається за такою схемою: 1. Визначення суспільно важливої теми дослідження. 2. Складання плану дослідження. 3. Реалізація плану дослідження. 4. Аналіз досвіду, отриманого під час дослідження. 5. Дослідження проблеми крізь призму тематики курсу. 6. Розробка проєктної пропозиції та плану дій. 7. Реалізація плану дій. 8. Підготовка колективної презентації та відеоролика. 9. Презентація проєкту та відповіді на запитання, участь у дискусії. 10. Індивідуальні рефлексії щодо досвіду, отриманого під час роботи над проєктом.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ СТУДЕНТСЬКОГО ПРОЄКТУ

(Джерело: Демократія: від теорії до практики.

Путівник для викладачів / Грір Берроуз.

Міжнародна фундація виборчих систем (IFES), 2018)

ВИМОГИ ДО ПРОЄКТУ роботу студентів необхідно оцінювати відповідно до індикаторів, наведених для кожної категорії	ВІДМІННО (16-20 балів) студенти продемонстрували глибоке розуміння на високому для студентів ЗВО рівні	ДОБРЕ (11-15 балів) студенти продемонстрували глибоке розуміння на середньому/вище середнього рівня для студентів ЗВО рівні	ЗАДОВІЛЬНО (6-10 балів) студенти продемонстрували глибоке розуміння, що відповідає мінімальним очікуванням для студентів ЗВО рівні	НЕЗАДОВІЛЬНО (1-5 балів) студенти не продемонстрували володіння матеріалом на рівні, який вимагається від студентів ЗВО
ВИЗНАЧЕННЯ ПРОБЛЕМИ ІНДИКАТОРИ: Проблема чітко описана й наведено докази того, що відповідна проблема є серйозною й масштабною. Студенти демонструють розуміння історії проблеми. Студенти демонструють розуміння сучасної практики чи політики, пов'язаної з проблемою. Обговорення проблеми чітко пов'язане з темами курсу. Студенти демонструють розуміння різних поглядів зацікавлених сторін на проблему й обговорюють те, на кого впливає проблема	Виконано всі індикатори з чітким та глибоким розумінням матеріалу	Усі індикатори виконано, але відповіді були слабкими за одним чи двома індикаторами	Більшість індикаторів виконано, але відповіді були слабкими за одним чи двома індикаторами.	Індикатори виконано на низькому рівні (або не виконано взагалі), розуміння матеріалу не продемонстровано
ДОСЛІДЖЕННЯ Наведені потужні докази існування проблеми. Докази взяті із надійних джерел. Досліджено кілька різних поглядів на проблему.	Виконано всі індикатори з чітким та глибоким розумінням матеріалу	Усі індикатори виконано, але відповіді були слабкими за одним чи двома індикаторами	Більшість індикаторів виконано, але відповіді були слабкими за одним чи двома індикаторами.	Індикатори виконано на низькому рівні (або не виконано взагалі), розуміння матеріалу не продемонстровано

ПРОПОЗИЦІЯ ДЛІЯ ВІРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ Пропозиція становить чітке та логічне бачення способу вирішення проблеми. Пропозиція чітко пов'язана з дослідженнями студентів. Студенти розглянули багато чинників і врахували різні погляди на проблему під час складання пропозиції. Пропозиція є реалістичною з огляду на дослідження студентів, сутність проблеми й наявні ресурси. Студенти описали фактори, які сприяли успішному досягненню цілей пропозиції. Студенти описали наявні обмеження стосовно досягнення цілей пропозиції Студенти висловили ідеї щодо дій, які мають бути втілені в життя для того, щоб повністю реалізувати пропозицію.	Виконано всі індикатори з чітким та глибоким розумінням матеріалу	Усі індикатори виконано, але відповіді були слабкими за одним чи двома індикаторами	Більшість індикаторів виконано, але відповіді були слабкими за одним чи двома індикаторами.	Індикатори виконано на низькому рівні (або не виконано взагалі), розуміння матеріалу не продемонстровано.
ПЛАН ДІЙ Студенти навели приклади просвітницьких заходів, які вони реалізували для підвищення обізнаності про проблему. Студенти пояснили заходи з адвокації, які вони реалізували, щоб забезпечити вирішення проблеми. Заходи були спрямовані на коректно визначену цільову аудиторію. Адвокаційні дії обґрунтовано були пов'язані з органами влади або особами, які можуть впливати на зміни в потрібному напрямі.	Виконано всі індикатори з чітким та глибоким розумінням матеріалу	Усі індикатори виконано, але відповіді були слабкими за одним чи двома індикаторами	Більшість індикаторів виконано, але відповіді були слабкими за одним чи двома індикаторами.	Індикатори виконано на низькому рівні (або не виконано взагалі), розуміння матеріалу не продемонстровано

. Дії були переконливі, а дані або факти використано ефективно				
ПРЕЗЕНТАЦІЯ Інформацію було чітко представлено. Студенти продемонстрували якісну і переконливу аргументацію щодо своєї пропозиції. Доповідачі були підготовлені та поводитися впевнено. Були продемонстровані ефективні навички проведення презентації Усі члени групи взяли участь у презентації.	Виконано всі індикатори з чітким та глибоким розумінням матеріалу	Усі індикатори виконано, але відповіді були слабкими за одним чи двома індикаторами	Більшість індикаторів виконано, але відповіді були слабкими за одним чи двома індикаторами.	Індикатори виконано на низькому рівні (або не виконано взагалі), розуміння матеріалу не продемонстровано

ПРИКЛАДИ ТИПОВИХ ТЕСТІВ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Декларацію Шумана булаопредставлено у:

- а) 1945 році
- б) 1950 році
- в) 1992 році

2. ЄС має:

- а) 24 офіційні мови
- б) 18 офіційні мови
- в) одну офіційну мову

3. ЄС базується на принципах:

- а) свободи та демократії
- б) європейської ідентичності
- в) поваги до людської гідності
- г) централізованості влади

4. «Батьком Європи» називають:

- а) В.Черчилля
- б) Ж.Моне
- в) Г.Трумена

5. У формуванні відповідального лідерства ЄК обрала такі основні напрямки діяльності:

- а) Програма солідарності з Україною.
- б) Стратегія Global Gateway
- в) Глобальна відповідь на пандемію коронавірусу
- г) Посилення залученості ЄС до регіону Північних Балкан
- г) Інструмент протидії примусу
- д) Продовольча безпека
- е) Програма «Допоможімо разом народу Туреччини та Сирії»
- є) Рада ЄС-США з торгівлі та технологій
- ж) Нова програма для Середземномор'я. Підвищення добробуту, стабільності та безпеки в південному сусідстві
- з) Програма підтримки розвитку недемократичних країн

6. Ключовими напрямками Global Gateway є:

- а) Цифровий сектор.
- б) Клімат та енергетика.
- в) Транспорт.
- г) Охорона здоров'я.
- г) Освіта та дослідження.
- д) Співпраця з партнерами з «Великої сімки».
- е) Підтримка вугільної галузі

7. *Global Gateway* має метою:

- а) створення розгалуженої новітньої інфраструктури у самій Європі та навколо неї
- б) докорінної зміни умов роботи логістики, енергетики, зв'язку тощо
- в) нарощення поставок озброєння для країн Африки та Латинської Америки

8. У наданні фінансування в рамках *Global Gateway*, ЄС орієнтується на відповідність проєктів низці принципів:

- а) дотримання демократичних цінностей в країнах виконання проєктів
- б) здійснення внеску до розвитку зелених та чистих технологій
- в) орієнтація проєктів на підвищення безпеки
- г) забезпечення надприбутків від інвестицій в країни, що розвиваються

9. *Global Gateway* використовує такі фінансові інструменти:

- а) Інструмент сусідства, розвитку та міжнародного співробітництва – Глобальна Європа (NDICI-Global Europe)
- б) Інструмент допомоги перед вступом (IPA III)
- в) Interreg, InvestEU
- г) програма ЄС з досліджень та інновацій Horizon Europe
- г) Фонди МВФ

10. Європейський фонд миру – це новий позабюджетний фонд, призначений для запобігання конфліктам, збереження миру та зміцнення міжнародної безпеки на користь громадян ЄС, партнерів Євросоюзу та їхнього населення:

- а) так
- б) ні

11. Упродовж 2003-2020 рр. ЄС провів:

- а) понад 30 місій та операцій
- б) понад 100 місій та операцій

12. Характерною особливістю місій ЄС є комплексний підхід, що передбачає:

- а) для вирішення завдань використовують заходи військового, поліцейського, правового та гуманітарного характеру
- б) для вирішення завдань використовують збройні сили усіх без виключення держав-членів ЄС

13. Місії ЄС відбуваються у тісній взаємодії з іншими міжнародними організаціями: ООН, НАТО, ОБСЄ, АСЕАН, Африканський Союз:

- а) так
- б) ні

14. «Місії», згідно із Лісабонським договором, можуть бути використані для миротворчої діяльності та кризового врегулювання:

- а) так
- б) ні

15. Зусилля Європейської Комісії у боротьбі зі зміною клімату на рівні ЄС та на міжнародному рівні координує:

- а) Генеральний директорат з питань клімату (DG CLIMA)
- б) Генеральний директорат з питань оборонної промисловості та космосу (DEFIS)
- в) Генеральний директорат з питань оборони

16. CINEA це:

- а) Європейське виконавче агентство з питань клімату, інфраструктури та довкілля
- б) Європейське виконавче агенство з питань освіти

17. Генеральний директорат з питань довкілля (DG ENV):

- а) розробляє та впроваджує політику Комісії з навколишнього середовища
- б) відповідає за політику Європейської Комісії у сфері допомоги та захисту

18. Інноваційний фонд ЄС покликаний підтримувати інноваційні ініціативи в межах системи торгівлі викидами ЄС, наріжного каменю політики ЄС, спрямованої на боротьбу зі зміною клімату шляхом скорочення викидів парникових газів (ПГ):

- а) так
- б) ні

19. У Договорі про функціонування Європейського Союзу передбачається, що ЄС повинен сприяти:

- а) збереженню, захисту та поліпшенню якості навколишнього середовища
- б) захисту здоров'я людини
- в) розумному і раціональному використанню природних ресурсів
- г) заохоченню заходів на міжнародному рівні для вирішення регіональних або світових екологічних проблем, зокрема боротьби зі зміною клімату
- г) максимальному використанню природних ресурсів країн поза межами ЄС

20. Фундаментальними принципами, на основі яких здійснюються заходи ЄС у сфері охорони та захисту навколишнього середовища є:

- а) принцип субсидіарності
- б) принцип обережності
- в) принцип профілактики
- г) принцип «забруднювач платить»
- г) принцип екологічної орієнтованості
- д) принцип інтеграції екологічної політики у розроблення і проведення всіх інших політик ЄС
- е) принцип екологічної дискримінації

21. Принцип «забруднювач платить» це:

- а) ринковий інструмент охорони навколишнього середовища, який ґрунтується на передумові, згідно з якою витрати з усунення забруднення навколишнього середовища повинен брати на себе той, хто несе відповідальність за його виникнення
- б) будь-яку діяльність здійснюють з урахуванням потреб навколишнього середовища

22. Дорожня карта із заходами, спрямованими на підвищення ефективності використання природних ресурсів шляхом переходу до чистої, циркулярної економіки, зупинення зміни клімату, запобігання втраті біорізноманіття та скорочення забруднення довкілля – це:

- а) Європейський зелений курс (European Green Deal)
- б) Європейський фонд миру

23. Стратегіями Європейського зеленого курсу є:

- а) Стратегія «Від ферми до виделки»
- б) Чиста енергія.
- в) Циркулярна економіка
- г) Чисте вугілля

24. Глобальний альянс зі зміни клімату - це:

- а) флагманська ініціатива ЄС, основний канал підтримки ЄС політичного діалогу та конкретних, цілеспрямованих кліматичних дій у країнах, що розвиваються
- б) Програма ООН зі зміни клімату

25. Зелений кліматичний фонд було створено у 2010 році, щоб допомогти країнам, що розвиваються, скоротити викиди парникових газів та адаптуватися до зміни клімату:

- а) так
- б) ні

26. Бюро гуманітарної допомоги Європейської Комісії також фінансує роботу медпрацівників, фахівців із розмінування, надає транспортне та матеріально-технічне забезпечення:

- а) так
- б) ні

27. У 2022 році DG ECHO виділив 485 мільйонів євро для задоволення нагальних гуманітарних потреб на місцях в Україні, включаючи підготовку до зими, грошову допомогу, захист, охорону здоров'я та освіту:

- а) так
- б) ні

28. Гуманітарна діяльність Європейського Союзу базується на:

- а) Договорі про функціонування ЄС
- б) Регламенті Ради про гуманітарну допомогу
- в) Європейському консенсусі щодо гуманітарної допомоги
- г) Повідомленні Комісії 2012 р. «Підхід ЄС до стійкості: вчимося на уроках кризи продовольчої безпеки»
- г) Конституції ЄС

29. Основні напрями гуманітарної дипломатії ЄС:

- а) Інформування про гуманітарні катастрофи
- б) «Дипломатія вакцини»
- в) «Механізм цивільного захисту»
- г) Програми із захисту прав людини
- г) Торгові відносини з бідними країнами
- д) Викорінення бідності шляхом сталого розвитку
- е) Встановлення нових розділових ліній між ЄС і країнами поза ЄС